

Sigfrid Lindström

Vindsröjning

Stockholm. Hugo Gebers Förlag 1939

[– Läs mer om verket här](#)

Det avbildade exemplaret tillhör Kungl. biblioteket.

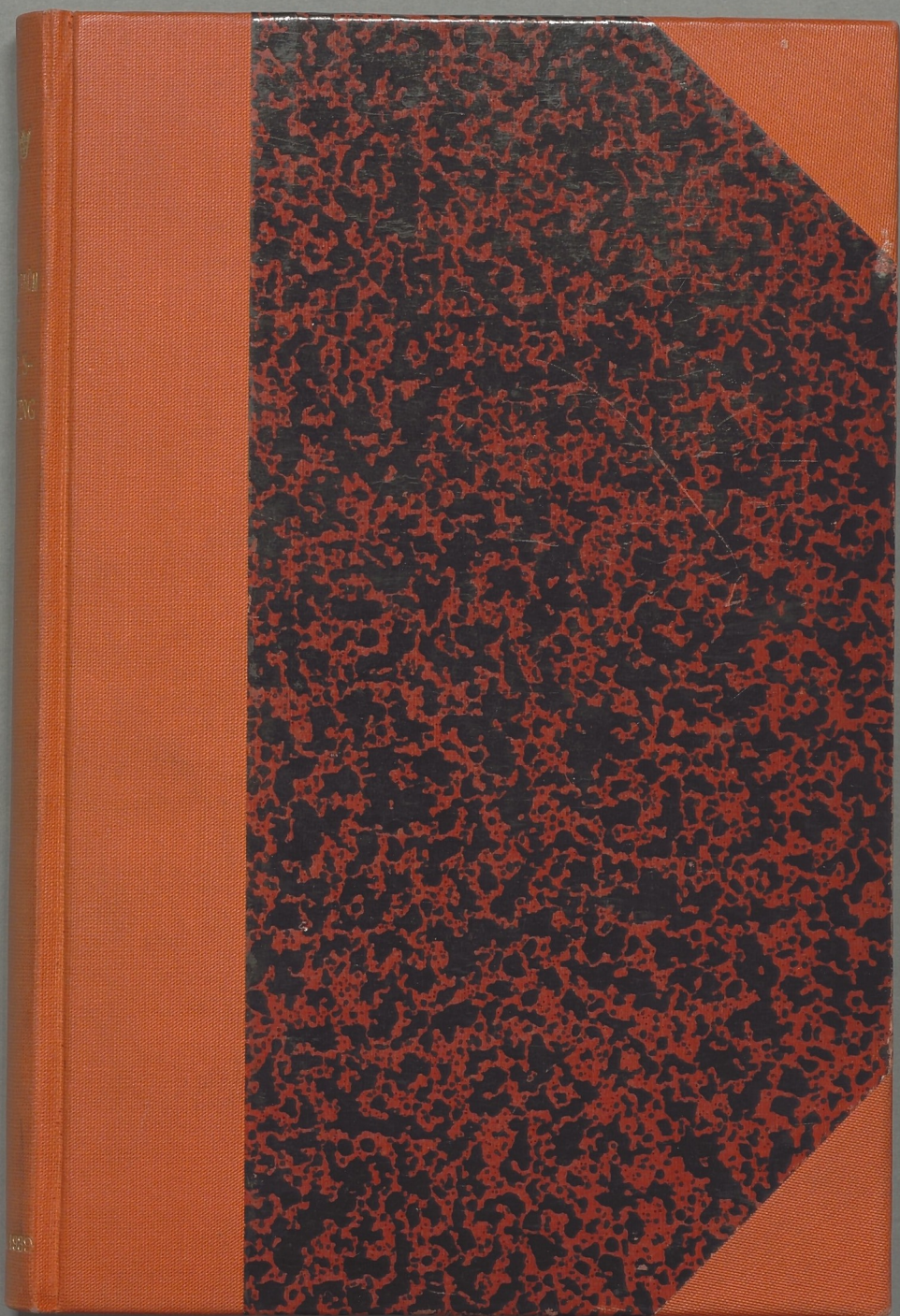
Detta verk är fritt från kända upphovsrättsliga restriktioner. Vid användning ber vi att du hänvisar till Kungl. biblioteket och Litteraturbanken.se.

Ytterligare information om upphovsrätt för detta verk finns hos Litteraturbanken:

<https://lb.se/författare/LindströmSigfrid/titlar/Vindsröjning/faksimil?om-boken>

Permanent länk (URN):

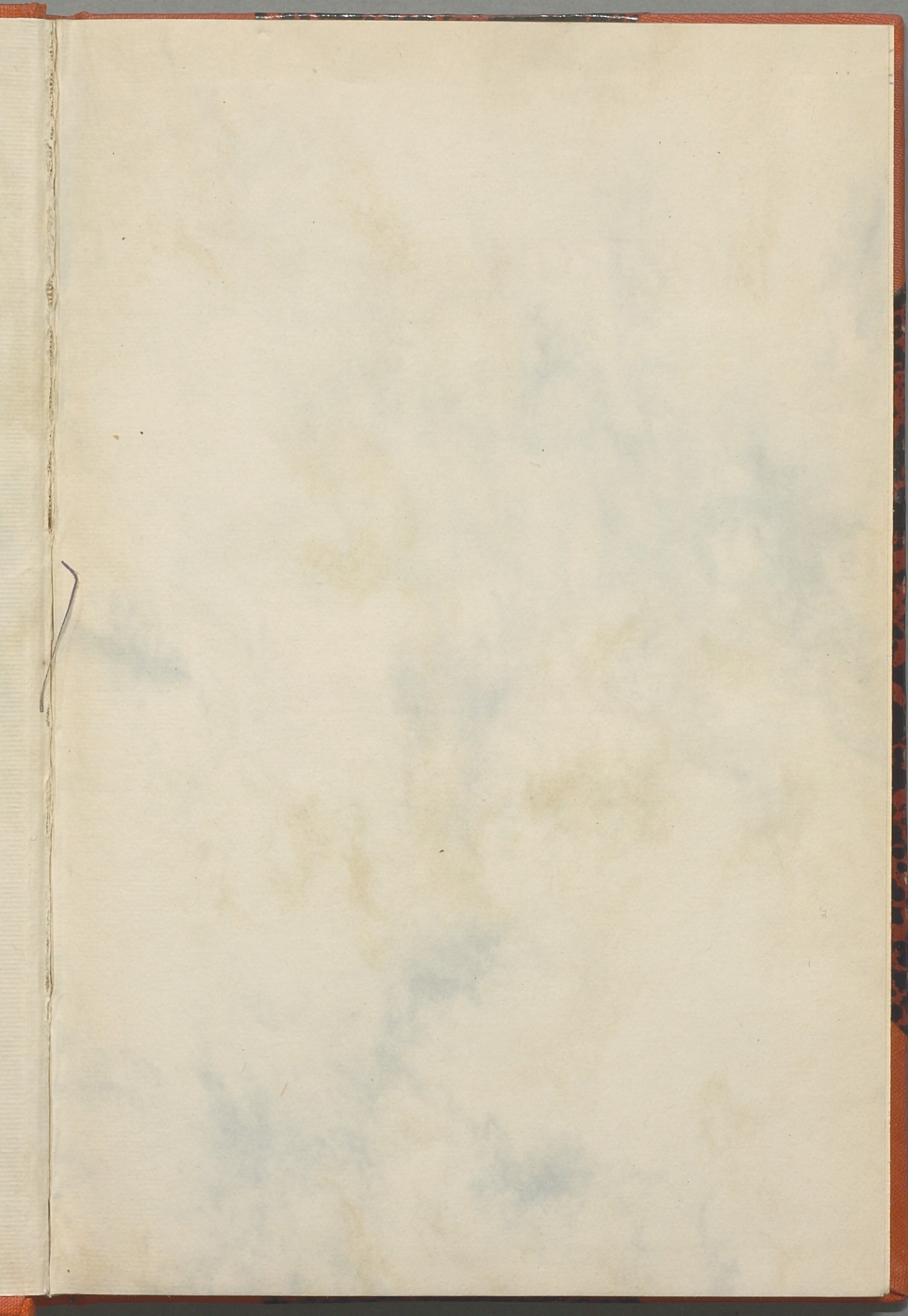
<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb1405446-faksimil>

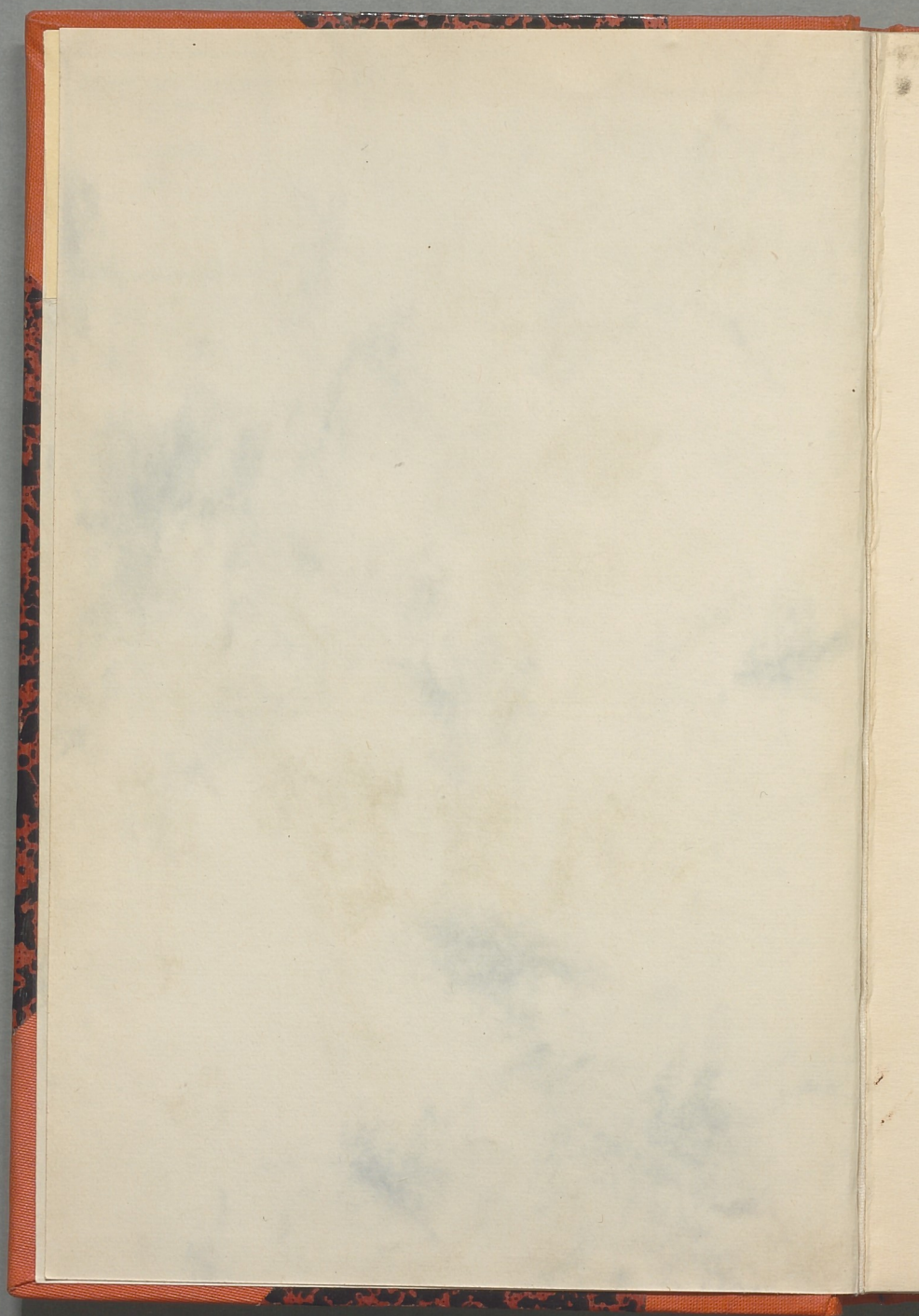

Kungl. Biblioteket
STOCKHOLM

Roman.....

Sv.....
.....
.....

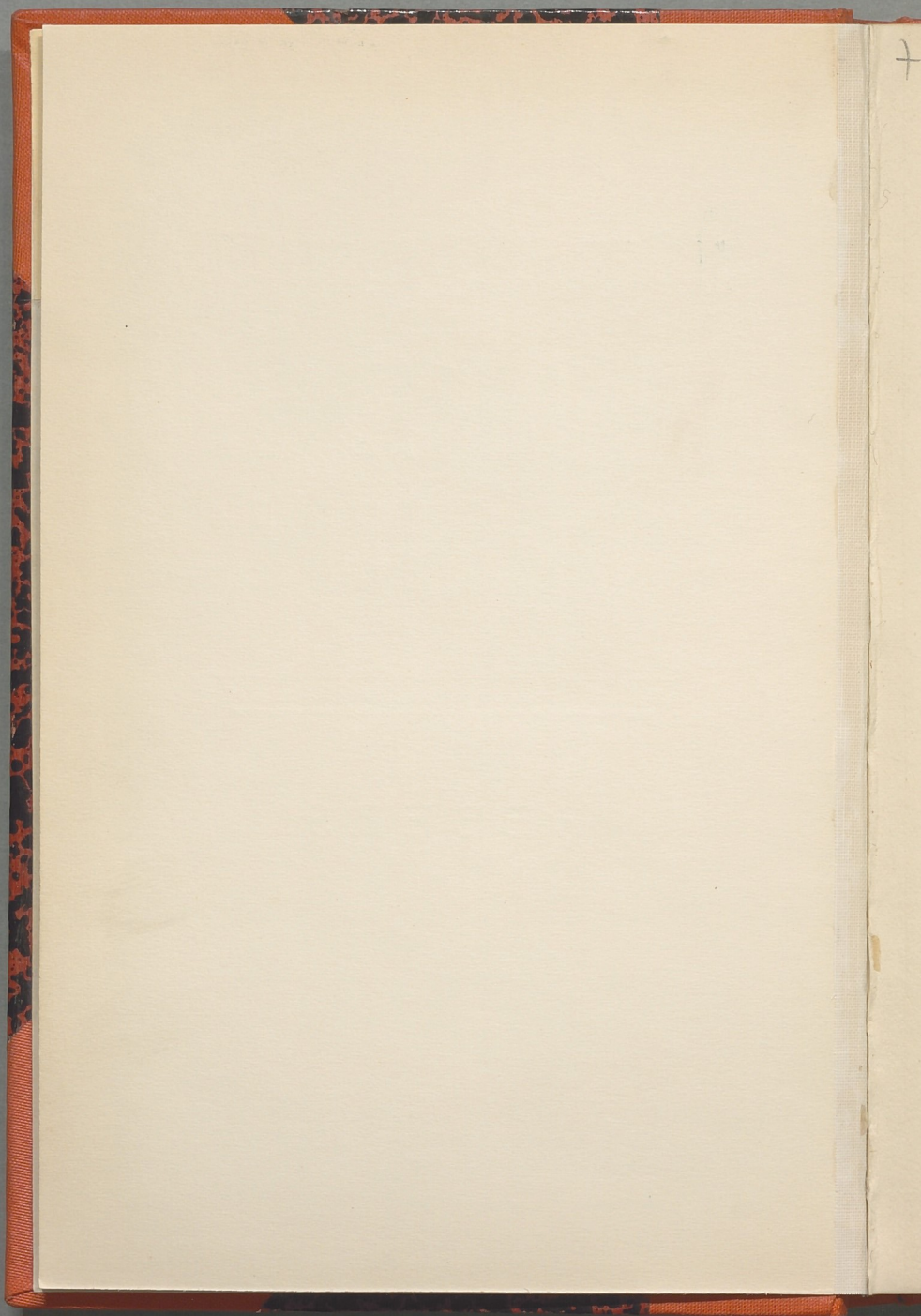
Prova
Sov
o

SIGFRID LINDSTRÖM

VINDS RÖJNING

GEBERS

7
Sigfrid Lindström

VINDSRÖJNING

Sigfrid Lindström

VINDSRÖJNING

VINDSRÖJNING

av

Sigfrid Lindström

S t o c k h o l m

H u g o G e b e r s

F ö r l a g

1 9 3 9

Uppsala
Almqvist & Wiksells
Boktryckeri-A.-B.
1939

Innehåll

Den första stenen	7
Den moderne Judas	12
Dixit et salvavit animam suam	16
Över ett Odödligt Namn	27
Det fembenta fåret i Paradis	34
Det förlorade Paradiset	40
Ikaros och den uppblåsta grodan	44
Slättens vinter	50

Regn i sommarnatten	52
Vårskymning	55
Fjärilen, lampan och månen	58
Manitou och piprökaren	67
Strötankar	75
Diktatorer efter döden	82
Världsförloppet och väderleken	86
En tänkare, en flicka och en docka	95
Musikens trollmakt	99
Bönhörelsen	102
Kamrerens nyårsafton	106
Sparsamhetens vådor	113
Frimärkssamlarens frieri	117
Bläckfiskens skrivklåda	126

Den första stenen

Och Jesus begav sig åter till templet och lärde allt folket. Då förde de skriftlärde och fariséer till honom en kvinna som hade blivit beträdd med hor, och de sade till honom: »Mästare, denna kvinna har å bar gärning blivit beträdd med hor. Och Moses har bjudit oss i lagen att sådana skola stenas. Vad säger då du?» Då

svarade dem Jesus och sade: »Den som är utan skuld, han kaste första stenen.» Då blevo de bestörta och tego en kort stund. Men snart därefter sade en av dem vid sig själv, och han var den förnämste ibland dem: »Förvisso är jag utan skuld.» Ty köttets begärelse var icke stark i hans kropp, och hans hustru var en täckelig kvinna, och han hade aldrig sett någon kvinna som han åträdde mera än henne. Och han tog en sten och kastade på kvinnan och drabbade henne. Och en annan, som hölls för den näst ypperste ibland dem, sade vid sig själv: Om jag ock någon gång har känt begär till andra kvinnor, så har jag alltid förkvävt dem, besinnande budordet, och låtande min vilja till rättfärdighet nedslå frestelsen. Förvisso är jag utan skuld.» Och vid han så tänkte, tog ock han en sten och kastade på kvinnan och drabbade henne.

Men åter andra, och de voro många, sade

vid sig själva: »Törhända hava vi någon gång gjort hor i vårt hjärta, men icke med vårt kött. Om vi nu stena denna kvinna, så skola andra kvinnor taga sig tillvara att de icke synda såsom hon. Men om vi icke stena henne, så varder man troende att vi ock hava syndat sammalunda som hon, och då varda vi icke mera hedrade bland folket såsom tillförene.» Så togo de ock stenar och kastade på kvinnan, och hon var då nära död.

Men ännu andra sade vid sig själva: »Icke äro vi utan skuld. Någre av oss hava törhända gjort hor, fast lönnliga, så att ingen har fått veta det, och ännu andra av oss skulle till äventyrs hava gjort det, om det icke hade varit för räddhågas skull, eller därför att ingen kvinna haft begärelse till oss. Eller ock hava vi måhända gjort andra synder, som lika styggeliga äro som denna kvinnas. Törhända hava vi ock syndat utan att veta

det, ty säger icke Konung David: 'Ho kan veta huru ofta han felar?' För den skull och för att icke ytterligare synda genom egenrättfärdighet, vilja vi icke kasta sten på denna kvinna.»

Men de förre, de som allaredan hade kastat stenar, sågo på dem liksom till att säga: »Om I icke kasten sten, så medgiven I därmed att ock I haven skuld, och då kunnen I icke längre vara bland de främste i Israel.» Då sade de sig emellan: »Icke kunna väl vi sålunda medgiva att vi hava skuld, ty då varda vi förkastade av folket, och över våra hus kommer smälek. Och yttermera är ju kvinnan så svåra sargad att hon icke kan bliva vid liv; vad ont göra vi då henne med att ock vi stena henne? Fastmera göra vi en ände på hennes pina.» Och så kastade även de sina stenar och kvinnan vart död.

Men några av dem, som hade kastat sist,

gingo hemliga tillbaka och togo upp sina stenar, som de kastat hade, och buro dem till Hinnoms dal och kastade dem ned i elden. Men de som hade kastat först, togo ock upp sina stenar och förvarade dem i sina hus som hade de varit klenodier, eller såsom en krigsman förvarar det vapen, med vilket han dräpit en Herrans fiende.

Den moderne

Judas

Det var en gång i våra dagar en man som förrådde sin herre och mästare och sålde honom, inte för trettio silverpenningar, utan för trettiotusen guldpenningar, ty myntvärdet har ju sjunkit mycket sedan Judas Iskariots tid. Och mästaren blev begabbad och kindpustad och hudflängd — med polisbatonger — och

om han inte blev avrättad, så dog han inom kort i ett koncentrationsläger. Men vid hans död skedde tecken och under, och mången förlåt remnade, och mänskorna gingo in och sågo ansikte mot ansikte den Gud som de förut icke hade trott på, eller om vilken de menat att han kom dem icke vid. Och genom mångas hjärtan gick ett svärd, så att deras hemligaste tankar vordo uppenbarade för dem själva, och somliga av dem vittnade om dessa tankar för andra. Och det började ryktas, fastän det blev strängeligen förbjudet att tala — eller ens viska — därom, att mästaren icke var död såsom andra människor bliva döda, utan att hans ande var levande i hans lärjungars hjärtan och verkade genom dem. Och mannen, som hade sålt honom, såg tecknen och undren och sade vid sig själv: »Förvisso var denne en stor och märklig man, som det för hans vedersakare låg mycken makt uppå att bliva kvitt. Och

honom har jag sålt för trettiotusen guldpenningar! Trehundrade och trettiotusen borde jag hava begärt.» Och i sin girighets förtvivlan kastade han bort penningarna och gick och hängde sig. Men de som hade lockat honom att förråda sin mästare, läto kungöra att mannen icke själv hade hängt sig, utan att mästarens lärjungar hade sammangaddat sig och gjort det, och de utlovade de trettiotusen guldpenningarna som belöning åt dem som förrådde dessa sammansvurna, och stränga straff åt dem som kunde förråda dem, men ändock icke gjorde det.

Och många rika män som fruktade sig vara misstänkta för att ha låtit sig dåra att lyssna till mästarens hädiska läror, utlovade själva ytterligare belöningar åt dem som kunde gripa de sammansvurna. Och Judas vart utropad såsom en sitt folks hjälte, och det träd där han blivit funnen hängd, vart helgat, och han vart begravnen under det i en vacker

gravbyggnad, som upprestes av de samma
rika män som fruktade för att bli misstänkta
för att ha trott de farliga lärorna, och hans
dödsdag firas varje år, och en Barabbas' sen-
födde ättling har diktat en hyllningssång
som inläres i alla skolor och sjunges med upp-
räckta händer.

Dixit et salvavit
animam suam

Det var på den tiden, då f. d. byggnadssnickaren Jesus från Nazareth, dåmera väckelsepredikant, enligt egen uppgift saknande fast bostad (»rävarna hava kulor och himmelens fåglar nästen, men Människosonen haver intet där han kan luta sitt huvud emot») vandrade omkring predikande allehanda sekteriska läror,

och på sistone anklagad för hädelse mot Jahve och uppstudsighet mot kejsaren. På den tiden fanns det en liten legoherde, som med hjälp av sin vallhund vaktade sin herres får och getter i Juda bergsbygd. Han var en tämligen småväxt och inte särskilt grovt byggd man, men senig och seg, och mycket rörlig, snabb och uthållig. Visserligen hoppade och sprang han inte över klippor och klyftor med samma medfödda säkerhet och elegans som getterna, men mycket bättre än fåren. Han var en ytterst plikttrogen herde, och hans herre var mycket belåten med honom — dock utan att på något sätt låta honom märka det. Men egentligen gällde hans plikttrohet och omsorg mera hjordarna än deras ägare. Redan från sin tidiga barndom hade han umgåtts mera med sin hjord än med människor, och omedvetet hade han fått den föreställningen att boskap av alla slag inte fanns till för att

mänskorna skulle ha nytta av dem, utan därför att Jahve ville att de skulle finnas på jorden. När Jahve på den sjätte dagen skapade all fänad, så bestämde han också att det alltid skulle finnas herdar som vaktade boskapen och värnade den, liksom han senare bestämde att det skulle finnas Jerusalems tempel med dess präster och tempeltjänare. Detta föreföll herden vara fullkomligt rätt, vist och gagneligt, och det hade aldrig fallit honom in att grunda på varför Jahve ville ha det så, liksom det aldrig fallit honom in att undra över att solen sken om dagen och måne och stjärnor om natten. Och han älskade sin hjord och sin vallhund, dels för att de gav honom möjlighet att i sin ringhet göra Jahves vilja, dels för att han av naturen hade ett behov av att så mycket som möjligt älska allt skapat, både levande väsen och döda ting. Han träffade ju inte så ofta människor, och hans förtroligaste

umgänge var hans vallhund. Han var övertygad om att han förstod vad hunden tänkte och kände, och att hunden likaledes förstod honom. Om vargar anföll hans hjord, så försvarade han den skickligt och oförfärat med sin herdestav, som var järnskodd och alltså var ett slags spjut. Om en varg blev sårad och måste springa, lämnade han hjorden i hundens vård och jagade outtröttligt vargen tills denne blev matt av blodförlusten så att han lätt kunde döda honom. Och om han träffade på föräldralöst vargayngel som inte kunde reda sig självt, så dödade han det strax. Men när han på avstånd hörde vargen tjuta av hunger, så tyckte han det var synd om honom; när han såg honom ligga död, kände han ett slags vemod, liksom när han hade måst slakta ett får eller en get. Och när han i strid med vargen såg musklerna spela på hans magra och spänstiga kropp, när han med ständigt vakna och lurande

blickar iakttog vargens snabba, djärva och välberäknade anfall, så kände han ett slags beundrande välbehag, liksom när han såg killingarnas lustigt klumpiga och ändå graciösa hopp och krumbukter.

*

Fast han inte så ofta träffade människor, hade han ändå fått höra en hel del om den nye profeten från Nazareth.

En del av vad han fick höra, kunde han inte gilla. Talet om att legoherdar överger sin hjord när fara påkommer, tyckte han var orättvist; han visste med sig att han själv ofta hade vågat livet för att rädda sin hjord, och ofta fått allvarliga sår under striden. Och han kunde inte förstå varför getterna skulle liknas vid de ogudaktiga mänskorna. För sin egen del ansåg han att det var hans skyldighet att tycka lika bra om fåren som om getterna, men i hemlighet tyckte han

att getterna var trevligast. »Men», tänkte han, »det var ju naturligt om den unge mästaren inte riktigt förstod sig på den saken; han hade ju lärt till byggnadssnickare och hade kanske aldrig vallat får och få.» Men han fick också höra mycket annat om det märkligaste av den unge profetens ord och läror, och det föreföll honom som om denne måtte vara en vis och from man, som Gud hade sänt till att förkunna sin vilja, liksom han fordom hade sänt profeterna. Och han tänkte ibland, att om mästaren träffade på honom och ville ha honom med i sin skara, så skulle han följa honom — fast han naturligtvis först skulle föra sin hjord hem till dess ägare.

Men en gång, när det började lida mot påsk, slog honom hans samvete och sade att det var ganska längesen han, såsom det anstod en from man, hade ätit påskalammet i Jerusalem. Han hade visserligen haft

giltiga skäl för sitt uteblivande, ty han, liksom alla andra herdar, måste ju vakta och värna sina lamm; annars skulle ju tillförseln av påskalamm minskas och priserna på dem bli allt för höga för de fattiga. Men han ville ändå någon gång uppfylla lagens bud, och därför skaffade han sig ledighet från sin tjänst och vandrade mot Jerusalem. Där träffade han ett par av de herdar som hade sett stjärnan från Österlanden, hade hört änglahälsningen och sett den nyfödde Jesus i krubban. Han åt sitt påskalamm med dem, hörde deras berättelser och styrktes i sin tro att Nazaréen var en Guds utvalde.

*

Men senare var han tillstädes då Pilatus, till firande av högtiden, skulle giva en fånge lös. Och han hörde hur Pilatus frågade dem om de ville ha Kristus eller Barabbas. Och han hörde hur de ropade: »Hav bort

denne och giv oss Barabbam lös!» Då kom herden i svår ovisshet och tvehägsenhet. Han ville ropa: »Låt Barabbam förbliva i häktelset och giv oss denne lös!» Men när han såg de andras ansikten och blickar, såg hur deras näsvingar skalv, som om de redan hade känt den varma lukten av blod, såg hur deras munnar dreglade, som om de väntade att verkligen få slicka i sig blod från den dödsdömdes sår, förstod hur de längtade efter det extatiska och förhåxande skådespelet av en mänska som plågas och marteras, då kom det över honom en förlamande förfäran som han aldrig förr hade känt. Han hade sett blodtörsten glimma i vargars och björnars ögon, men det var en blodtörst som fötts av gnagande hunger. Men dessa människor längtade efter att se blod flyta, liksom han själv kunde längta efter en frisk rännil bland de torra klipporna. Han kände sig säker på att om han ropade: »Giv oss Christum lös!» så

skulle han strax bli nertrampad och dödad. Och han, som aldrig förr hade varit riktigt rädd, kände nu en obeskrivlig ångest vid tanken på att bli sliten i stycken av dessa varelser som liknade onda andar. Men genom ångesten steg upp en tvingande känsla av att han inte — om han också i sin ångest ville det — kunde tåga när han hörde hopen skria efter blod. Han visste att om han ropade på Kristus' befrielse, så skulle det inte göra någon nytta; följden skulle bara bli att de andra skulle döda honom — för att få en försmak av den tillfredsställelse de väntade sig av korsfästelsen. Men ändå kunde han inte tåga. Han slöt ögonen för att slippa se den vilda mordlust som hans rop skulle framkalla, och med en stämma, väldig och klangfull som ljudet från basunerna vid Jeriko, ropade han, klart och tydligt: »Giv oss Christum lös!» Han ropade det gång på gång, och han visste knappt om han ännu levde,

eller om han från de dödas land hörde åter-
ljudet av sin stämma. Men till sist slog han
upp ögonen och såg sig om. Och då fann
han att ingen brydde sig om honom. De
hade lagt in hela sin själ i sina rop: »Korsfäst!»
och ingen hade märkt att han inte hade ropat
detsamma som de, fastän några, som av hes-
het inte orkat skrika längre, hade hört att
hans rop var starkare än alla andras.

Så fördes Barabbas fram; han verkade lite
däven och ur form på grund av brist på frisk
luft, sol och motion i fängelsehålan. Men
det syntes ändå att han var en stilig karl;
han tackade för folkhyllningen med en arm-
rörelse och ett leende, fulla av strålande
fräckhet och oemotståndlig galgfågelscharme.
Så drog han sig tillbaka till kretsen av
sina vänner, och folkhopen började sakta
skingras.

*

Men herden stod kvar, ännu så förbryllad att han varken kunde tänka eller göra någonting. Då slog en av de bredvidstående honom på axeln och sade: »Broder, du har en härlig stämma. Säkerligen bidrog den mycket till att vi får bort den där Kristus. Bliv min vän och följ med mig hem. Jag har så mycket kvar av påskalammet att det kan räcka till fricassé för oss bägge två.» Men då vaknade herden upp ur sin bedövning och började springa, springa blint som ett vettskrämt får. Ingen vet vart han tog vägen eller vad det blev av honom; några påstod sig ha sett hans hund rolöst springa omkring liksom för att söka honom; men det kunde ju mycket väl ha varit en helt annan hund.

Över ett Odödligt

Namn

Eraste, en ung man av den renaste dygd, det ljusaste förstånd och det ädlaste hjärta, älskade den unga Elmire, vilkens behag var mera förtrollande, hennes sinne skuldlösare och hennes hjärta ömmare än någon annans, och hans kärlek röntes återsvar hos henne. Men kallhjärtade och egennyttiga föräldrar motsatte sig deras för-

ening. Oförmögna att uthärda avsaknaden av varandra, beslöto de omsider att tillsammans med varandra undfly till andra himmelsstreck, till något fjärran land, där ingen funnes som av fördom eller egennytta kunde vilja förvägra dem den lycka som är alla renhjärtade älskandes rättighet.

Erastes fader var en rik köpman, vars många stolta fartyg åt honom hemförde laddningar av dyrbara handelsvaror från världens alla delar. Eraste sade sig vilja söka glömma sin kärleks smärta genom att fly bort från sin hembygd, där allt, de svala lunderna, de sorlande bäckarna, skogarnas tysta, mossiga gömmor, ja, till och med gatorna i staden, tycktes påminna honom om den sällhet som han där hade erfarit i sin Elmires närhet. »Kanske», sade han, med ett smärtfyllt leende, till sin fader, »kanske skall jag under en sydligare himmel, där andra stjärnor lysa än de, vilka här varit

stumma men medkännande vittnen till min sällhet och min smärta, kanske skall jag där kunna förgäta minnet av henne, som är min levnads stjärna.» (Men för sig själv tänkte han: »Överallt är ju dock Polstjärnan den samma, hon som icke vet av någon nedergång, hon som är oföränderlig som min kärlek till Elmire».)

Eraste bad därför sin fader att få medfölja ett av dennes skepp, vilket från Kardemummakusten skulle hemföra dyrbara kryddor och specerier. Fadern gav sitt samtycke, men då skeppet avseglade, medföljde även Elmire, förklädd till kockspojke. Förklädnaden kunde dock icke helt dölja hennes kvinnliga ljuvhet, och den oskyldiga listen skulle måhända ha upptäckts, därest de råa sjömännen icke haft sinne endast för kvinnlig tjuskraft av en helt annan och grövre art än den som Elmire besatt.

De båda älskande hade ärnat att, efter

framkomsten till Kardemummakusten, i hemlighet lämna fartyget och söka sig en fristad i den jungfruliga urskogen. Men ogunstiga vindar drevo fartyget ur dess kosa, och slutligen förliste det vid stranden av en obebodd ö. Hela besättningen omkom förutom blott El mire och Eraste; burna, kanhända, liksom en gång Arion, på ryggen av en av Neptun sänd delfin, uppnådde de oskadda stranden. De funno sig försatta till en De Lycksaliges Ö, en havomfluten jordisk Elysée, om vilken man skulle kunnat tro att Kärleksgudinnan skapat den strax efter det hon fötts ur böljeskummet, och att den ända sedan dess legat och blott väntat på att få välkomna dem. Naturen, alla ofördärvade sinnens moderliga vän, skänkte dem allt. En klippgrotta invid en av en porlande bäck, som skänkte dem den härligaste av drycker, genomfluten lund av corallpoppel, blev deras bostad. Träds och buskars frukter och bär

gåvo dem deras föda, vilken aldrig syntes dem enformig. Inga giftormar, inga skogens vilda djur, inga badstrandens glupande hajar eller vapenglada svärdfiskar hotade deras liv.

Efter sin första på ön tillbragta natt väcktes de i arla morgonen av det menlösa och vänliga bräkandet av en liten hjord av de allra vitulligaste får och lamm, som tycktes blott ha väntat på att bli förda i vall av detta det älskligaste herdepar. Djuren buro visserligen inga rosafärgade sidenband kring sina halsar, men Elmire pyntade dem i stället med rosenröda revor av en krypväxt som kantade grottan. I alla träd sutto de underbaraste fåglar, vilka med sina härliga toner bröto naturens dock i sig själv ljuva tystnad och ro. Blott när Eraste och Elmire sjöngo om sin kärlek och i toner lovprisade Försynen för sin lycka, blott då tystnade fåglarna men endast för att lyssna till sånger, ljuvligare än deras egna.

I dungen av corallpoppel, där de båda ofta plägade sitta under ömma samtal, bodde en mängd skönt färgade papegojor, och tack vare den underbara eftersägningsförmåga som Naturen nedlagt i dessa djurs sinnen och strupar, lärde de sig snart att upprepa ord sådana som: »Elmire, min ljuva huldgudinna!» »Eraste, min sällhet, mitt allt!» och andra utbrott av tvenne rena hjärtans ömma låga.

Men, ack, denna lycka var förutbestämd att ej bliva långvarig. Elmire drabbades av en hemlighetsfull sjukdom, i vilken hon stilla och utan kroppsliga smärtor tynade bort. När hon, ända in i döden lycklig i sin kärlek, i Erastes armar utandats sin sista suck, begrov han henne under strömmande tårar och plantade på den enkla gravkullen en buske åt vilken ännu ingen Linné givit namn, men som inom kort, genom ett kärlekens naturunder, förvandlades till en den ömma sakna-

dens tårepil. Eraste behövde ej länge lida saknadens och ensamhetens kval. Samma sjukdom som skilt dem åt, förenade dem inom kort genom hans död.

Sedan dess har intet människoöga skådat ön; betraktar man en sjökarta över Söderhaven där de glesa grupperna av små öar påminna om stjärnbilderna på en himmelsglob, så finner man ingenstades den ö där Elmire och Eraste levat så lyckliga som om de från jordens oro förflyttats till en salig stjärna.

Men öns papegojor glömde icke de ord, de lärt av de båda älskande, utan upprepade dem beständigt och lärde dem åt sina ungar. Och sålunda höras ännu deras namn på denna ö, och så vida icke ön sjunker i havet eller papegojorna utdö, skola sålunda Elmiros och Erastes namn odödliga kvarleva kanske ännu när ingen längre känner namnen Hector och Caesar, om icke möjligen som namn på hundar och kortspelskungar.

Det fembenta fåret i Paradis

Det var före syndafallet, men Adam och Eva hade ändå upptäckt att de var nakna. Den upptäckten hade de gjort utan att äta den förbjudna frukten på Kunskapens Träd. Det fanns så ofantligt många andra välsmakande och vitaminrika frukter att äta; de hade inte hunnit med att smaka på mer än hälften, och

eftersom Ormen hade försäkrat dem att den förbjudna frukten var den som smakade allra bäst, så hade de beslutit att gömma den till sist. De skändes alls inte över den primitiva nakenhetskultur de idkade — — — och det var ju inte heller Herren Guds mening att de skulle göra det; jag gissar för resten att det inte är hans mening nu heller; jag misstänker att det var Ormen som inbillade dem att det var skamlöst att gå nakna. Men Eva hade inte heller behövt äta av Kunskapens Träd för att komma på den idén att, inte skyla, men pynta och pryda sin nakenhet. De »shorts» av fikonalöv som hon först tillverkade, och som väl var världens första mode-crétation (création betyder ju skapelse, och om Gud har skapat allt annat i världen, så var det säkert Eva som skapade dräktmoderna) — — dessa shorts tröttnade hon snart på; de var besvärliga att göra och tog sig ingenting ut.

Men hon prydde sitt hår med alla Paradisets blomster, och när hon gick fram, kringfladdrades hennes huvud av alla slags fjärilar, utom Dödskallefjärilen, Sorgmanteln och andra dylika, som Gud ju ännu inte hade haft någon anledning att skapa. Adam tyckte att det var mycket vackert, och så vegeterade de i Lustgården, lugna och belåtna som goda småborgare i en zoologisk trädgård. Men det dröjde inte länge förr än de började säga till varandra: »Ja, allt det här är ju mycket vackert och smakfullt, men faktiskt börjar jag redan nästan tröttna på det. Det är nästan lite enformigt. Alla de sällsynta och praktfulla exotiska djuren — — — ja, Gud har ju ännu inte skapat begreppet 'husdjur', annars skulle jag nästan vilja säga att de är lika banala som vanliga husdjur. Papegojan säger ju bara detsamma som vi har sagt förut, så hennes konversation är det då inte något vidare roligt med. Och pantern har precis

likadana fläckar, och zebran likadana ränder, varenda dag. Varför kan hon inte en enda gång vara tvärrandig? Eller rutig? Rutig, med en olika färg på var ruta! Det finns ju så gott om färger. Och Karlavagnen kör ju bara runt, runt, den kunde ju lika gärna stå stilla när den ändå inte kommer någon vart. Varför kunde den inte köra i kapp med den andra vagnen, Lilla Björnen? Det skulle väl vara spännande. Och inte en enda regnbåge har vi fått se under hela den tid som vi har varit skapade. Nej, som sagt, det här är nog magnifikt och smakfullt och harmoniskt, och allt sånt där, men det verkar så självfallet; det är ingenting spännande i det, ingenting kuriöst, ingenting sensationellt.»

När Gud hörde detta tal, blev han mycket sorgsen, för han visste med sig att han, som en högt begåvad författare uttrycker sig, hade gjort så gott han hade kunnat och »bara menat att mänskorna skulle ha det bra.»

Då steg Djävulen fram och frågade om inte han kunde få försöka att göra mänskorna till lags.

Gud tyckte ju visserligen att det skulle vara lite genant för honom om Djävulen skulle lyckas där han själv hade misslyckats, men han ville som sagt framför allt att mänskorna skulle vara nöjda, och därför sade han ja. Och så gick Djävulen bort och skapte Det fembenta Fåret och Den tvehövdade Kalven.

I vår onda värld brukar ju sådana djur, när de någon gång föds, sällan bli långlivade. Men i Eden trivdes de utmärkt; fåret förflyttade sig i muntra och vägvinnande femstegshopp, och den tvehövdade kalven exekverade en personlighetskluven kalvdans som, om den hade kunnat imiteras av någon mänsklig dansör, skulle ha utträngt alla de dansformer som inspirerats av djurens rörelser, alltifrån Den döende Svanen och

till foxtrot och oxdansen. »Nej, så verkligt
originellt!» — — — »Absolut sensationellt!»
— — — »Alla tiders!» — — — »Verkligt
jätte!» ropade Adam och Eva i munnen på
varandra, och deras röster blandades i pikant
kakofoni med de bägge kalvhuvudenas dis-
harmoniska duettböl.

Det förlorade Paradiset

A dam och Eva vandrade bort från Paradisets Lustgård. De gick över en stor — ändlös — hed med ljung och fläckar av kort, strävt och vasst gräs, och små enbuskar och förkrympta björkar och halvstora jordfasta stenar. De gick under en grå och jämmulen hösthimmel, genom vars moln solen då och då skimrade eller

tittade fram — liksom en mor, som då och då går ifrån sitt arbete i köket och gläntar på dörren till det rum där hennes obotligt sjuka barn under ett färgfattigt och urblekt lapptäcke ligger i dvallik slummer.

Vinden blåste dem i ryggen; den var kylig, men inte stark; de var bara till hälften medvetna om den; det var som om den blåste bara för att hålla deras tankar i rörelse; deras tankar som var gråa och livlösa och gled fram med nästan omärkbar rörelse, liksom de gråa och livlösa molnen som vinden nästan tycktes med möda släpa framåt. Det var kyligt, men kylan var så svag att de knappast kände den som en kroppslig förnimmelse, bara som en sinnesstämning, i samklang med hösthimlen och heden.

De hade redan hunnit en bit väg bort från Lustgårdens port; när de såg sig tillbaka kunde de inte urskilja några enskilda träd, de kunde nätt och jämnt se de högsta kronornas

rundning, mjukt och fylligt svällande och bugnande, så som vita stackmoln gör på sommarhimlen.

En gång vände de sig om just när en solglimt bröt fram; då såg de hur det blänkte till i en av de fyra floder som flöt ut från Lustgården. Det var ett matt och blekt blänk, utan något guldglitter, det såg närmast ut som om någon silverfärgad fisk hade gjort ett hopp upp över vattenytan. Och framför Lustgårdens mitt såg de någonting som liknade en svag blix, och de förstod att det var den vaktande kerubens dragna svärd som de såg blixtra i solglimten, fast de var för långt borta för att kunna se honom själv.

De gick åt väster, och i kvällningen klarade den del av himlen som de hade framför sig, så att de såg solnergången. Det hade de aldrig sett i Lustgården; där var synranden aldrig fri, den skymdes överallt av de många stora träden. De stannade och

betraktade det obeskrivliga skådespelet; de frös, men de tryckte sig intill varandra och förblev stående, försjunkna i betraktandet. Och i deras sinnen föddes någonting som stod i samklang med detta skådespel. Det blev inte någon tanke, inte en känsla som de skulle kunnat göra sig reda för. Men omedvetet förstod de, att om de skulle få lov att vända tillbaka till Paradisets Lustgård, så skulle de inte kunna stanna där. Var afton, när dagen började svalkas, när solen började sjunka, skulle deras tankar sakta dragas mot det som de nu såg ske på västerhimlen, det som Herren aldrig hade talt med dem om; det som frukten från Kunskapens Träd hade öppnat deras ögon och sinnen för, men inte kunde lära dem tyda och förstå.

Ikaros och den upp- blåsta grodan

Det var en gång en groda som satt på en sten vid stranden av en djup och klar flod, och strax bredvid henne stod en ung man och skulle just till att hoppa på huvudet ner i vattnet. »Åh, vad han är ståtlig och vacker att se på», tänkte grodan, »och tänk att han kan stå alldeles upprätt på bara bakbenen. Och vad hans

skinn är mjukt och ändå metallglänsande, och vad det är vackert att ha hår på huvudet! Och sådana ögon han har! Jag har hört hur unga människor som vandrar sina kärleksstigar längs med floden, liknar varandras ögon vid hjortars och duvors, eller lejons och kungsörnars, men jag tycker att inga ögon är vackrare än människornas. Jag är säker på att allting blir vackrare och på något sätt evigare eller gudomligare (ja, grodan lyckades kanske inte finna ens så pass adekvata ord för sina känslor, fastän hon levde på den tiden då djuren kunde tala) när det speglas i ett par mänskoögon än när det skådas av grodögon. Det är kanske av samma orsak som himmel och moln och stjärnor och träd blir vackrare när de speglas i rent och klart vatten än när de gör det i gytjtigt och smutsigt.»

Just då hoppade ynglingen ner i vattnet, och när grodan såg honom simma, så tänkte

hon: »När han simmar bröstsim, så har hans rörelser faktiskt en liten likhet med en grodas.» Och så började hon tänka att det kanske i alla fall fanns någon liten likhet mellan en mänska och en groda. Mänskorna kunde ju, liksom grodorna, leva både i vatten och på land, men om mänskorna stannade för länge i vattnet, så dog de. Och mänskorna levde gärna i det klara solskenet och på de höga bergen. »Att vi så mycket håller till i skuggan, i träsk och sankar mader och dygt vatten, det är kanske det som gör att vi blir så otympliga och så slemmigt våtkalla.» Och plötsligt kände hon en svindlande förhoppning och fattade ett hänfört beslut. »Jag ska lämna kärren och grodpölarna, leva i solljuset och på bergen, och inte bada annat än i klart och blått vatten. Då kanske jag kan bli som en mänska och få en mänskans ögon.»

Den simmande ynglingen hörde vad hon

kväkte och ropade godmodigt skrattande:
»Nej, lilla lustiga groda, försök inte att bli något annat än vad du är skapt till, det skulle inte bekomma dig väl. Har du inte hört talas om hur det gick med den grodan som ville bli lika stor som oxen?»

»Jo, det har jag», sade grodan, »men det är inte samma sak. Den där andra grodan, hon var bara fåfång och äresjuk; hon ville bara bli begäpad och omtalt och beundrad och avundad — — ja, kanske framför allt avundad. Men jag vill försöka att bli — om än aldrig så lite — lik en mänska, därför att jag tror att en mänska är ett ädelt och i någon mån gudalikt väsen. Och en sådan strävan kan väl inte kallas för löjlig högfärd, även om den skulle sluta olyckligt. Ni människor skrattar ju inte åt Ikaros, fast han försökte flyga högre än vingarna bar.»

»Det är inte alls samma sak, lilla groda. Ikaros misslyckades, men det var inget fiasco;

det var en tragisk och heroisk undergång, om du förstår vad de orden betyder, och det griper oss, vare sig vi känner medlidande och beundran för den besegrade eller beundran för dramat, eller bägge delarna. Men om en man som var löjlig och halvt vanskapt och nätt och jämnt vapenför, men hade ett tappert hjärta — en Tersites utan Tersites' avund och klandersjuka och räddhåga — hade trängt sig fram i första stridslinjen för att göra så gott han kunde, och så snavade på sina plattfötter och föll på sitt eget spjut, ja, då skulle denna komiska hjältedöd ha framkallat ett lika hjärtligt och sunt skratt som den verkliga Tersites' fiasco i trätan med Odyssevs.»

Grodan hörde med sorg och besvikelse på detta tal. Hon var alltför nedstämd och förvirrad för att kunna resonera igenom problemet på egen hand. Men halvt monotont, liksom de små vågor som ynglingens

simtag åstadkom, skvalpade i hennes sinne
den tanken: »När han rör sig i vattnet, så
liknar han faktiskt ganska mycket en sim-
mande groda.»

Slättens vinter

Över den lergråa vägen och de gråa
pölarna hängde en grå dimma,
tjock och drypande, våt och smut-
sig. Och det var som om också dimman
var lerig, som om det droppade lera ner
från himlen för att förgöra oss, liksom det
från eldsprutande berg regnar aska som skall
begrava allt levande. Eller rättare, det var

som att vandra på botten av ett urtidshav med smutsigt, lerslammigt vatten; ett hav som inte ens på ytan var blått, utan under en grå himmel vältrade tunga, smutsgråa vågor mot gråa skifferklippor. Träden stod med de suddiga ytterlinjerna av sina avlödade kronor som färglösa jättekoraller; väglyktor och fönsterljus lyste glåmigt som ögon på vidriga havsvidunder i slö väntan på att rovet skall förirra sig in i deras gap, och då och då rusade en bil förbi likt ett mera livaktigt vidunder som av en dunkel och förnuftslös livsvilja drivs fram på jakt efter födan. Och vandraren kände det som om han driven av en dunkel makt skulle fortsätta att gå tills han dignade, stupade, sjönk ner i leran och täcktes av lager på lager av ny lera, utfälld ur det leriga vattnet över honom.

Regn i sommarnatten

Genom det öppna fönstret hör han midsommarregnet skvala i natten. Det kommer inte i teatraliskt furioso som ett åskregn, inte med brutal envetenhet, så att säga syndaflodsaktig måttlöshet, som fruntimmersveckans dagsregn. Det faller lugnt och vederhäftigt, som vore det sänt av ett himmelskt vatten- och renhållnings-

verk, där det har räknats ut precis hur många åmar och såar som skall distribueras, och i hans begynnande halvslummer kan plasket mot fönsterbleck och plåttak nästan låta som det slammer av klappträn som han dunkelt minns från sin barndom.

Och han vet att det är meningen att regnet också skall skölja hans sinne rent från allt det damm och den smuts som det har fått på sig under den kvava dagen. Men han vet också att när han har somnat, men ändå i drömmen är klart medveten om regnet, så skall han känna sig som om hans själ vore en omgång arbetskläder, med fläckar av olja och lera och tjära, som det mjuka regnvattnet inte biter på; som det skulle behövas skarp lut för att ta bort — fast luten skulle kanske, troligen, fräta sönder det dåliga tyget. Och när han nästa morgon går ut bland människorna, så skall han känna sig som om han, halvfrusen i det ännu svala solskenet, gick

omkring i regnvåta paltor som all pressning
hade gått ur, och i skor som för vart steg
säger klifs-klafs. Och han vet att detta löjlga
och slafsiga ljud skall synas honom som bul-
tandet av hans innersta varelses puls.

Vårskymning

Bort emot skymningen gick han och drev omkring på gator och i parker och planteringar och såg på hur det blev allt mörkare, hur himlens gråhet tycktes komma allt närmare, som om det gråa valvet hade varit en säck som kastats över jorden för att fånga allt levande — ungefär som där man lägger kattkällingar i en säck för att

dränka dem — och som nu drogs åt allt hårdare. Och då fick han den föreställningen att den sommar, den riktiga sommar, som vi alla går och väntar på, är dödsdömd, att denna kalla vår, som inte är någon riktig vår, är jordens sista. Solens slocknande och jordens svalnande har börjat gå fortare än de lärde har beräknat. Våren kommer inte att göra några ytterligare framsteg; allt kommer att stå stilla på samma punkt en tid framåt, kanske till midsommar eller så. Sen börjar hösten, och så kommer augustimånen att lysa, stor och skrämmande, bakom bladlösa trädkronor. Det var därför som molnen inte brydde sig om att sända något regn; de visste att de snart skulle komma att få göra det, ymnigt och ihållande. För efter denna dödsdömda sommar skulle det inte komma någon vinter, bara en oändlig regntid, en Syndafloed, men inte av störtskurar och slagregn, utan ett

evigt duggregn eller en fuktkall dimma, vars kollektivistiska väsenlöshet ändå så småningom individualiserade sig i riktiga droppar, en Syndafloed som inte skulle dränka mänskorna, bara göra dem förtvivilade och krafterlösa, tills deras ansikten blev gråa som den gråa himlen, och deras blod grått som smutsiga regnbäckar, tills deras kroppar miste sina mänskliga former och blev som klumpar av den lera varav deras urfader en gång skapades.

Fjärilen, lampan och månen

Det var en man som satt i en restauranträdgård en kväll och tittade på månen — ja, han drack också något litet av någon dryck. Mellan trädkronorna lyste en stor rund elektrisk lykta på en hög stång. Den såg nästan ut som en måne, en stackars vilsekommen måne som hade blivit knuffad ut ur sin gamla välkända bana och

driven i landsflykt till jorden och lyckats få en underordnad anställning på restauranten — ungefär som en rysk aristokratisk emigrant som blir kypare i Paris eller London.

Restaurantgästen satt och betraktade månen och kom att tänka på att han hade hört talas om något negerfolk som tror att månen är en rund, gyllene frukt på Världsträdet. När det blir fullmåne, så är frukten fullmogen, och då kommer någon afrikansk Manitou och plockar ner den, och strax börjar en ny frukt växa fram; det är nymånen. Vad guden gör med den plockade frukten, det visste mannen inte; han äter väl upp den och spottar kärnorna ut i rymden, och av dem blir det stjärnor som får ersätta dem som faller och slocknar i stjärnskott. Och så började han tro att lyktan verkligen var en måne, en sådan där himlafrukt som av någon rymdens orkan blåsts ner från världsträdets gren medan den ännu var en omogen, bara

blekgul, kart, och som mänskorna hade hittat och tagit vara på — ungefär som man förr i världen grävde upp Tors åskviggar när de hade slagit ner och trängt långt ner under jordytan.

En stor fjäril fladdrade oavslått kring lampan och slog sina vingar mot glaskupan. Mannen tänkte på att fjärilar och mal alltid söker sig mot ljus och lampor och fladdrar kring dem även när vingarna börjar bli svedda, och att man brukar låta dem tjäna som sinnebild av det slags människor som oemotståndligt drages och lockas till allt det i livet som är ljus och glans, glöd och flamma, även om de inte bara får vingarna svedda utan blir helt förbrända; människor som trår till det stora äventyret och den stora upplevelsen, till den stora hänförelsens extas, den stora lidelsens eld, även om de känner med sig att de kommer att gå under i den.

Fjärilen fladdrade alltjämt kring lampan och slog vingarna mot kupan, och kroggästen började tänka att detta stackars flygfå som förgäves försökte komma åt att sveda sina vingar, kunde vara en sinnebild även av ett annat slags människor. Av det slags människor som också går och längtar efter och drömmer om den stora upplevelsen, men alltid längtar förgäves; som aldrig kommer med i livets stora kamp och stora fest, som alltid befinner sig i eftertruppen och trossen, alltid står i dörröppningen, eller utanför, med näsan tryckt mot fönsterrutorna; vid sidan av livet, »ganske udenom». Varje morgon, så länge de är någorlunda unga, vaknar de med en känsla av att »idag måste det hända något stort», och varje afton somnar de besvikna, och deras sista vakna tanke är att det strängt taget inte har hänt någonting. De väntar med spänning varje ny dag, liksom en fiskare som när han tar upp sin långrev, för var ny

krok väntar att det ska sitta en underbar sagofisk på den; och så får de på sin höjd en och annan liten usel mört som bara duger att ge åt katten. Och oftast har de ingen katt att ge mörtarna åt, och så får de inte ens den tillfredsställelsen att kunna bereda andra en glädje med det som berett dem själva en besvikelse. Och i sin iver glömmar de att nysta upp reven ordentligt, så att när de har rott en stund så ligger det bredvid dem en trasslig härva garn med en mängd krokar som de ofta får i fingrarna. Då börjar de längta — och den desillusionerades åtrå efter surrogat kan vara lika plågsamt sugande som hans längtan efter det översvinneliga, och den får en extra bitterhet av blygseln över att han har kompromissat och prutat — då börjar de längta efter att åtminstone få några gäddor och abborrar av anständig normalstorlek; med bittert resignerat självförakt konstaterar de att de inte ens drömmer

om pundgäddor och jätteabborrar. Och så får de ingen fisk alls, och först när det är tid att ro hem faller det dem in att skulden till misslyckandet ligger hos dem själva, som under sina drömmar om sagofiskar har försummat att tålmodigt utforska var de bästa fiskeställena finns. Och det är också först då som det slår dem att en sommarmorgon i en eka på en skog- och ängkransad insjö, där den silvergrå älvdansdimman sakta viker för solstrålar och morgonvind och blottar det blåa vattnet, där solstrålarna glittrar i den lätta krusningen som pigga stim av små silverblanka sagofiskar — eller morgonpigga mörtar — och där det melodiska skvalpet från miniaturevågorna är som kluckande skratt, pärlande, glittrande joller från sjöjungfrur i småbarnsåldern — att detta är en vardagslivets saga, kanske lika förtrollande som fångst av fésagans guld- och silver- och regnbågsfiskar.

Medan han satt och lät sina tankar fladdra på sådana banor, blev det stängningsdags och han gick ut på gatan. Och då såg han att den riktiga månen stod högt över träd-kronorna i Lundagård, som en berömd man lär ha kallat världens skönaste park. Det var augusti och det var fullmåne, men det var ändå inte den riktiga augustimånen. Den var blekgul och såg ut som en rund skiva av någon hård och spröd metall, och den distribuerade ett oändligt svårmodigt ljus. Han tyckte sig minnas att en berömd fransk författare (som han hade studerat i en kortfattad antologi) på skämt hade liknat månen vid en gong-gong. Han försökte föreställa sig hur ljudet från denna gong-gong skulle te sig; det skulle vara sprött men med en inträngande efterdallring som midnattens tolvslag från en gammal roccocopendyl i ett gammalt förmak, när fullmånen liksom speglade sig i urtavlan. Och han

kände med sig, att om han en gång fick höra en sådan klang från månens gong-gong, så skulle alla strängar i hans själ klinga med, så starkt att de kanske brast.

Han började tro att ett sådant ljud från denna gong-gong — ohört av andra än honom själv — en gång skulle kalla honom bort från den sublunariska världen. Han kände att han var född i månens tecken, att han hade »kommit på fel himlakropp», att månen var hans rätta värld. Dess bleka ljus, som många fann sentimentalt teatraliskt, andra spöklikt gengångaraktigt, det var hans rätta solljus. Det riktiga solljuset var för rikt, för livsbejakande för honom. När det öste sitt guld över honom, kände han att han saknade förmåga att ta emot dess slösande skänker. Han kände sig som den fattige som inte har någon sked när det regnar välling. Det rika, solbelysta livet var för starkt för honom. Det stora äventyret, den stora lidelsen längtade

han visserligen ännu efter, men han visste att han inte var dem mäktig. Det enda han kunde känna, var den stora längtan och det stora svårmodet, och de blev alltid starkare när månen lyste. Den låg där som en stor metallklippa i himlens blåa hav, och den sög honom till sig, som magnetön i Tusen och en natt drog till sig kung Agibs skepp. Och han kom mycket väl i håg att detta skepp förliste innan det hann fram.

Så gick han och drömde medan den stora himmelslyktan fullgjorde sin uppgift att illuminera kräftkalas och kärleksmöten, och hans tankar fladdrade kring den som fjärilar kring en jordisk lykta. De svedde inte vingarna i det kalla ljuset, men de blev trötta och sjönk ner till jorden.

Han gick hem, och månförtrollningen lockade honom att försöka sätta sina fantasier på papper — en sysselsättning som en poet har kallat att spetsa fjärilar på knappnålar.

Manitou och pip- rökaren.

Det var en gång en man som satte sig ner vid sitt skrivbord för att skriva något riktigt bra åt en liten studenttidning, på redaktörens begäran. Vad han skulle skriva om, hade han ingen aning om just då. »Men», tänkte han, »i värsta fall får jag väl skriva om hur det känns att vara tvungen att skriva någonting när man

absolut inte har några idéer, som man tycker förtjänar att skrivas om. Jag har läst flere sådana skildringar, och funnit dem mycket läsvärda och idérika.» Men medan han väntade på antingen en idé eller en synpunkt på den absoluta idébristen, tände han sin pipa. Det var en rätt lustig pipa. Huvudet var gjort av kroppen på en trähäst som han hade haft när han var liten, och som han hade gjort många sagolika och hjältemodiga ritter på. Av någon anledning hade hästen varit gjord av masurbjörk, och när han sedermera började röka pipa, hade han låtit göra ett piphuvud av den. Sen hade en skicklig träskärare på piphuvudet skurit ut ett ansikte, som var så genialiskt vedervärdigt att det fick namnet Caliban. Pipan var för tillfället litet sur och »snarkade», och han tyckte sig kunna se Caliban ligga och snarkande sova av sig ruset av Stephanos vin och drömma om skändligheter mot Miranda. Men ur hålet

i piphuvudet steg röken muntert upp liksom spritångorna ur hjässan på Münchhausens ryske general. Rökslingorna hade en så vacker, spröd och tunn blå färg, ibland nästan himmelsblå, som om himlens fäste hade börjat lösas upp i de blåa dimslöjor varav den var sammansatt.

»Om jag hade varit indian», tänkte han, »så skulle jag kanske ha trott, att när Manitou, Den store Anden, efter många strider med onda andar hade kommit så långt, att världen kunde anses åtminstone något så när färdigskapad, så tog han sig ledigt en eftermiddag och satte sig ner och rökte en fredspipa, dels för att vara lite säkrare på att det verkligen skulle bli frid på jorden, dels helt enkelt för att han tyckte att han kunde både behöva och förtjäna lite rekreation efter allt sitt skaparslit. Och så gjorde han en pipa, stor som en vulkankrater, och stoppade den med torkade blad av tobaksplantan (vilken

som bekant skapats av honom, eftersom hans kollega Jahve tydligen glömt bort den detaljen). Och så blåste han ut blåa rök-moln, och de steg uppåt och förtätades, och därav vart den blåa himlen. Och ibland flög det gnistor ur piphuvudet, och de steg uppåt, men slocknade inte, utan blev till stjärnor — —. Men under tiden satt några vanartiga andeslynglar gömda i någon grotta i Klippiga Bergen och rökte rottingcigarretter, och av den röken uppstod feberalstrande träskdunster i tropikerna och deprimerande höst- och vinterdimmor i Lund med omnejd.»

Så där satt han och funderade i stället för att skriva; för han kunde inte hitta på någonting att skriva. Han bara stirrade på rök-slingorna; de såg så lätta och eteriska ut, men ändå inte alldeles immateriella; han nästan väntade att dessa vindlande slingor ur pipan Calibans huvud skulle ta gestalt i

någon Ariel som skulle borra tvärhål i det långa pipskaftet och börja spela på det som på en flöjt.

Men slingorna tog aldrig gestalt. Han kunde inte se några, om också växlande, bilder i dem, som han kunde göra i glöden i kakelugnen, i molnen på himlen eller i ångan från lokomotiv eller elden från ett »rishämtresbål». Och på samma sätt gick det med de fantasier och infall som dansade för hans inbillning. Han kunde inte hålla fast dem, det var lika omöjligt som att göra ett halsband av rökringar. I förtreten började han bolma kraftigt, så att om rökslingorna nu hade tagit gestalt för honom, så skulle det inte ha blivit någon Ariel, utan snarare en elak rök-demon, som den i Tusen och en natt. Han blev arg på sig själv för att han på det sättet satt och hängav sig åt färg- och formlösa drömmier — om det nu ens kunde kallas drömmier. Och det föll honom in,

att tobaksrökning av den sorten — bedriven utan andakt och allvar — kanske var en god bild av ett visst slags fantasiliv, som gör människorna mindre dugliga i det praktiska livet utan att göra deras inre liv rikare; som kommer dem att se alla ting genom en utsuddande slöja, kommer dem att se tingen upplösta i dekorativa och fantasieggande (eller kanske snarare: fantasiavtrubbande) men — för genomsnittsmänskan åtminstone — meningslösa, själlösa och i längden tröttsamma arabesker.

Han misstänkte också att han hade en farlig benägenhet för sådant »dagdrömmeri» och han beslöt att för framtiden akta sig för det. I varje fall skulle han sluta upp med det i kväll, eftersom han kände sig sömnig.

Men han kände också med sig att det skulle bli svårt eller omöjligt att bryta mot denna vana, som kanske inte bara var för-

värvad vana, utan också medfödd natur — eller onatur. Han fruktade att han alltid skulle komma att se världen genom fantastiska och gäckande slöjor: att den lilla gnista Prometheus-eld, som varje mänska, utan egen förskyllan eller värdighet, undfår som en nådegåva, som ett dop av Helig Ande och Eld, att denna gnista hos honom varken skulle räcka till en vårdkase, ett fyrljus eller ens till att tända en värmande eld åt en frusen kamrat, men att han inte skulle kunna motstå frestelsen att med den heliga elden tända en pipa av marknadens allra billigaste och sämsta tobak.

Dessa tankar gjorde honom nedstämd, och han fann blott en ringa tröst i den tanken, att Prosperos berömda ord om att »själva jorden — — skall försvinna, och liksom denna väsenslösa hägring, ej lämna efter sig det minsta spår», skulle utan alltför djärv förvrängning kunna ändras till ett påstående

att den skall dunsta bort som den sura doften av den sista nattpipan i en kall studentkula.

Emellertid slocknade denna lundensiske Prosperos pipa innan den var slutrökt.

Strötankar

O*m tidningar.* — Våra dagliga tidningar kommer säkert att i en framtida kulturepok få stort kulturhistoriskt värde — på samma sätt som Kjøkkenmøddingerna har fått så stor betydelse för vår tids fornforskare. Och störst betydelse har den stenåldersmans Kjøkkenmødding som osnyggade mest utanför sin

hydda genom att kasta upp den värsta sophögen av ben och ostronskal.

Om inlevelse. — Det har av skarpsinniga iakttagare påståtts att vi, kanske omedvetet, »känner in», »tänker in» eller »diktar in» något av vårt eget Jag i de så kallade »döda ting» som omger oss. Detta är utan tvivel sant — och på det sättet blir ju till sist hela världen som en smutsig, klibbig skjorta; men en skjorta som vi inte kan kränga av oss.

Om Jupiter och oxen. — Quod licet bovi, non licet Jovi.

Om en lögnaktig mänska. — Denna mänska är så ovederhäftig, så förljugen, att om han i förbigående antyder t. ex. att zebran ju är ett randigt djur eller att solen går upp i öster, så känner man sig böjd för att tvivla på att det överhuvud taget finns några zebror, och om morgonen riktar man nästan mekaniskt blicken mot väster i halvt

omedveten väntan att få se solen i detta väderstreck.

Om en elak och självbelåten mänska.

— Denne man är så alltigenom elak, att han sörjer över att han inte kan snarka och därmed bereda sina rumsgrannar obehag. Och han är så självbelåten, att om han kunde höra sina egna snarkningar, så skulle han tycka att de läte som ljuvlig musik.

Om något som kan hända på kvällen.

— Det händer honom ofta — allt oftare — att när han på kvällen skall till att släcka lampan — »afin de se cacher dans les ténèbres» — så står hela den förflutna dagen, med allt vad han har gjort och tänkt och sagt och hört, framför honom i ett slags kaleidoskopiskt virrvarr, som dock tyckes sammanhållet av ett slags överindividuellt medvetande (om man kan uttrycka sig så). Och dessa förvirrade bilder väcker hos honom, just när han vill somna, en känsla av obe-

skrivligt äckel, obeskrivlig besvikelse på och motvilja mot sitt eget Jag och alla dess yttringar. Han känner sig ungefär som en berusad man, som har svirat hela dagen och så fram på nattkröken vill spy upp allt vad han har ätit och druckit, men inte kan göra det, utan somnar med bultande tinningar och knotande mage och drömmer groteska, plågsamma och förödmjukande drömmar.

Om rusdrycker. — »Vinet, goda gudars gåva» — som mänskorna fick att trösta sig med när de började märka att gudarna inte var så enbart goda mot dem, märkte att gudarna betedde sig ungefär som forna tiders okunniga eller vårdslösa mödrar, vilka stack en »brännvinssudd» i munnen på sina barn när barnen skrek för att de var sjuka eller hungriga.

Om vanan vid att leva. — Att leva är som att röka tobak eller hänge sig åt någon annan ovana; ju längre man håller på

med det, desto mindre blir den påtagliga njutningen, och dess svårare blir det att lägga bort ovanan.

Och tryter den riktiga tobaken, så håller man — fast knorrande, svärjande och förbannande — till godo med surrogat, även om man tycker att de smakar direkt illa, eller i bästa fall inte smakar något alls.

Om världens skådespel. — Det fanns, har jag läst någonstans, en gång en rik och excentrisk engelsman som led av en olycklig kärlek till skådebanans konst. Han hopskrev en mängd skådespel, men ingen ville spela dem. Han ville emellertid partout se dem uppförda, och därför hyrde han en liten men fin skådebana och lejde ett antal duktiga men föga framgångsrika skådespelare, som skulle spela hans stycken. Skådespelarna fann dem bedrövliga och var förtvivlade och skamsna över att nöden tvang dem att vanhelga sin konst genom att spela sådan

bråte. Men författaren satt i stolt ensamhet i sin loge och njöt av sina skådespels förträfflighet och harmades över de tarvliga och obildade histrionerna, som genom sin execrable action och sin platta diction fördärvade till och med skådespelens mest lysande partier. . .

Det har stundom förefallit mig som om det finnes en viss likhet mellan denne engelske excentriker och den auctor, som med planeten Tellus som vridscen låter framföra de komiska sorgespel och macabra comedier vilka bära sådana titlar som t. ex. »Världens gång», »Människan och Ödet», »Det mänskliga framåtskridandet», »Sådant är livet» och »Den Gudomliga Farsen».

Om en egendomlighet i livet. — Det mest bizarra, meningslösa och ironiska i denna bizarra, meningslösa, banala, osköna och perverst grymma värld, är kanske det, att det däri — för den som i någon mån har

kvar förmågan att förnimma det — finns så ofantligt mycket skönt, behagligt, majestätiskt, lugnande och tröstande att se; att det bland de *yahoo's*, den huggormars avföda, *cette race maudite*, som kallas människor, finns — kanske inte så många stora och upphöjda personligheter — men så många människor som mitt i all sin skröplighet och futtighet äger så mycket kärlek, trofasthet, anspråkslöshet, ärlighet, ridderlighet, storsinhet, fördragssamhet, behov av att hjälpa sin nästa — med mera sådant.

Diktatorer efter döden

Henrik Bernhard Palmær beskrev en gång »Yttersta domen i Kråkvinkel». Rättegången gav ett mycket glädjande resultat: alla stadens invånare fick komma till himlen. Hin håle fick inte ens ta stadens domprost, vilken han hade känt sig säker på, och som han hade tänkt pina genom att tvinga honom att i all evig-

het läsa sina egna anföranden i domkapitelsprotokollen. Detta straff fann Palmær vara upprörande grymt, fast han var domprostens fiende.

Ja, det var då. Men någon gång i framtiden hände det att ett antal diktatorer ställdes inför Vår Herres tribunal, och de blev allesammans sända till helvetet. — Det var naturligtvis inga av de nu florerande diktatorerna. Dessa är ju allesammans stora och ädla män, eftersom de ännu lever och har makten, och efter sin död kommer de att bli ännu finare. Hitler kommer väl att recipiera i Valhall ungefär på samma sätt som kung Ring i Frithiofs saga gjorde; Mussolini, som ju är romersk Imperator (fast han valt att uppträda under pseudonymen Vittorio Emanuele) bör ju, liksom forntidens imperatorer, efter döden bli gud i Olympen, och sovjetdiktatorerna ordnar nog genom något slags femsekelsplan ett ateistiskt him-

melrike åt sig. Och alla smådiktatorer kan väl se fram mot en tryggad evighet som *dii minores* i någon randstatsolymp.

Men de där andra diktatorerna kom som sagt till helvetet. Djävulen hade ordnat ett litet koncentrationsläger åt dem, och deras straff skulle bli att i evigheters evighet sitta och läsa sina egna tal och proklamationer. Diktator A. (A. betyder alltså ingalunda Adolf) började läsa. Men läsningen beredde honom inga kval; han greps av författarfångenskap och började läsa med dånande stämma. Diktator B. (B. betyder alltså ingalunda Benito) gjorde sammalunda, så ock alla de andra. Det blev — uttrycket kan inte anses olämpligt — ett helvetes oväsen. Djävulen själv blev nervös och började tala om bullerterror, och till sist måste han bekväma sig till att be Vår Herre om råd. Vår Herre placerade diktatorerna på var sin öde himlakropp, och hans basunänglar skänkte dem var sin domsbasun

att användas som megafon. Och där sitter de nu och megafonerar sina utgjutelser ut i den tomma Rymden. Och själva Rymdens tomhet blir ännu tommare av den koncentrerade intigheten i deras blasfemiska nonsens.

Och vandrar någon gång en mänska under stjärnorna och tycker att hennes själs öra börjar förnimma Sfärernas Harmoni, så skall det inte dröja länge förrän den musiken överröstas av diktatorernas megafoner.

Världsförloppet och väderleken

Det hände en gång att en fattig journalist som i många år hade skrivit dagliga väderlekscauserier i sin tidning, genom sparsamhet och klok omtanke i förening med lotterivinst hade kommit dit-hän att han kunde dra sig tillbaka till privatlivet och endast syssla med det som amuserade honom. Han befann sig alltså i samma

avundsvärda läge som Falstaff Fakir, vilken ju var »så rik, att det icke skulle vara någon svårighet för honom att låna var och en av sina läsare 5 kronor», detta i all synnerhet som den tidning som journalisten skrev i, hade endast en liten upplaga, och säkerligen inte så värst många av dess läsare läste hans väderlekscauserier.

Han aktade emellertid nu att lämna den trots sitt mycket ofta dåliga väder högt älskade stad där han hade bott och haft plats samt återköpa den medelstora småländska herrgård som en av hans förfäder en gång i tiden hade måst sälja därför att en längre tids högst otjänliga väderlek hade förstört hans skördar och gjort honom utfattig. Han erinrade sig ännu med rörelse hur hans äldsta kvinnliga släkting (som på skämt stundom kallades för la grand'tante och stundom för »urmostern» och som var alldeles märkvärdig till att kunna ysta och sy på stramalj) med

rörelse och med en känsla av ödets ironi brukade berätta att samma dag som gården såldes, började vädret bli bättre.

Och medan de sen gick och ställde och ordnade, först med lösöreauktionen och sedan med att packa in det lilla som skulle tas med vid flyttningen, så var det ett det allra vackraste höstväder. Och när sen den dagen kom då familjen satte sig upp på vagnen för att åka bort från gården för alltid, då var det den vackraste dag hon nånsin hade sett. Och i sitt fromma hjärtas enfald skulle hon nästan kunna ha trott att detta var någon sorts misstroendevotum mot hennes far, att det dåliga skördevädet hade varit ett straff för något orätt som han hade gjort, och att det blev vackert väder bara därför att han hade sålt gården. Men så kom hon ihåg att ladugårdspigan hade sagt, att hon tyckte då alldeles bestämt att hönsen värpte smärre ägg sen patron hade sålt går-

den, och så såg hon att alla tre pigorna stod och grät förklädessnibbarna fulla och att drängen, som skulle skjutsa dem för sista gången, av pur rörelse inte kom sig för att klatscha med söndagspiskan när han satte hästen i gång. Och då kände hon sig säker på att hennes far inte var någon dålig mänska.

På denna gamla gård skulle alltså journalisten slå sig ner. Han skulle låta sätta upp en vacker solvisare på gräsplanen bakom lilla flygeln och låta en av sina klassiskt skolade vänner hitta på eller leta upp en tänkvärd latinsk inskrift till den. Och han skulle låta en konstsmid smida en utmärkt vacker väderflöjel. Och sen skulle han ostört ägna sig åt sitt livsverk, författandet av ett lärt verk med titeln »Världsförloppet och väderleken». Han visste att det skulle komma att kosta många års trägna studier och att det skulle fordra mycken omsorg och vidsyn vid författandet. Men han visste också att

blev det något i stil med vad han ämnade, så blev det också ett lärorikt och fängslande arbete. Det skulle, med största möjliga exac- titude i källforskningen och med största möjliga poetiska kraft i skildringen, visa hur väderleken hade varit i alla världshi- storiens mest världshistoriska ögonblick, och hur denna väderlek hade inverkat på de hi- storiska personernas sjäsliv och på händel- serna själva. Det skulle börja ända från början: det skulle skildra hur det »vart afton och vart morgon den första dagen», det skulle återge den underbara högsommarmiddags- stämning som låg över världen i den stunden då Gud tyckte att allt var ganska gott.

Det skulle skildra hur syndaflodens regn ideligt och oavlåtligt trummade på arkens tak, så att Noak och hans familj ängsligt tittade ut för att se om vattnet skulle stiga inte bara över de högsta bergstopparna, utan också allt högre upp under himlens kupa,

så att arken till sist kom att stöta mot himlen.

Det skulle beskriva hur »stjärnorna blosade bibliskt klara» när Gud bjöd Abram räkna dem, och hur Josef ur den brunn dit hans bröder hade stoppat honom, såg stjärnorna mitt på dagen. Det skulle — kanske, tänkte han leende, med reminiscenser från det geniala spexet Uarda — beskriva hur morgonsolen sken på pyramiderna och glittrade i Nilens vågor när Moses kom seglande i sitt piltråg, blandande sitt späda barnskrik med bröderna Memnons matutina hymn och tjuren Apis' morgonvresiga böl.

Det skulle, åter anslående en allvarlig och upphöjd ton, skildra det molnens spel och den solnedgångens varslande glans som samme Moses såg då han från Nebo betraktade Det Förlovade Landet. Det skulle måla den muntra vårförmiddag med porlande bäckar och susande, nylövade träd, då David gick att

möta Goliat från Gath i Terbintdalen, och den kulna höstdag, med tunga moln som blott sakta drevs fram av en kall och våt vind, när Saul och Jonathan kämpade sin sista kamp på Gilboa berg. Det skulle också skildra hur himlen var täckt av grågula, klubbiga moln, hur åskluften hängde tung och kvävande, hur gatorna stank och flugorna stacks värre än vanligt i Jerusalem den första långfredagen.

Det skulle måla hur vakteldarna brann i natten i lägret vid Troja och hur solen brände Alexanders soldater under ökenmarschen; hur den gick ner blodröd och brandröd, när Antonius' skepp flydde från Aktion. Hur skyarna av höstliga stormar jagades fram över himlen i kapp med hunnernas vilda jakt över stepperna; hur höstens duggregn oavlåtligt strilade ner över kung Alfred när han låg gömd i sitt kärr; hur blåa vågor och blanka vapen glittrade vid Svol-

dern vid den stora sjöstriden, då det var »fagrt veör ok bjart solskinn»; hur nordanvinden blåste bister och frisk när Gustaf Vasa företog sig något särdeles, och hur dimman hängde som en framtidens slöja över slagfältet vid Lützen. Och så vidare, ända fram till våra dagar.

Och dock, tänkte journalisten, vore det fara värt att när man sålunda skulle söka finna en mening i väderlekens växlingar under världshistoriens gång, och i världshistoriens växling av stormtid och lugn och solig tid, så funne man till sist ingen annan visdom än Predikarens ord att »vädret blåser vart det vill, och du vet icke varifrån det kommer eller vart det far». Och sålunda skulle all vår möda visa sig ha varit »fåfänglighet och ett jagande efter vind».

Och då skulle journalisten på allvar vända hem till sin herregård och sin väderflöjel, som väl då hade hunnit bli rostig och gniss-

lade vresigt var gång den vände sig, som om den var misslynt över att aldrig få vara i ro. Då, sade journalisten till sig själv, är vi — ty som tidningsman var han van att tala i pluralis majestatis — utan tvivel ålderstigna och något senila, och vi kommer då säkert att halvt identifiera oss med väderflöjeln. Och när den en gång riktigt rostar fast, skall också vårt liv upphöra.

En tänkare, en flicka och en docka

Det var en gång en ung tänkare som skulle skriva en bok om livets intighet, kvalfullhet och meningslöshet. Det fanns ju många böcker om den saken förut, det visste han mycket väl, och de berömdaste av dem hade han läst och terat på vid universitetet. Men, som en begåvad författare säger, »varje tid har sitt sär-

skilda sätt att vara olycklig på», och hans bok skulle handla om de nyaste och tillförlitligaste sätten att vara olycklig på. Det skulle inte bli en vetenskaplig avhandling, snarare en filosofisk dikt, en modern Jobs-bok. Han hade redan klart för sig en hel del av vad han skulle säga i boken, men han kunde inte hitta det rätta anslaget, det riktiga greppet på ämnet. Men en höstkväll, när han länge hade vandrat fram över en stor hed under gråa moln, som drevs fram av en sträv vind, så kände han på sig att när han kom hem och satte sig vid sitt skrivbord, så skulle den rätta ingivelsen komma.

När han kom in till staden och in i sin trappuppgång, så mötte han en liten flicka, som kom nerför trappan. Hon var finklädd och såg strålande glad ut. Hon ledde en stor docka vid handen, och hon sprang fort, så att den stackars dockan släpades nerför trappstegen på ett högst omilt sätt. Hon

var inte särskilt vacker, och hon såg varken särskilt snäll eller särskilt begåvad ut. Han kände sig övertygad om att intet av de pedagogiska system som han hade gjort bekantskap med under sina filosofiska studier, skulle kunna göra något annat än en ganska vulgär och rätt osympatisk kvinna av henne.

Men som hon nu var, var hon förtjusande nätt och lustig, hon var det på samma sätt som ett lamm är näpet fast ett får är odrägligt, eller som en nykläckt kyckling är lustig fast en höna är retsamt dum. (Vad detta beror på kunde han inte förklara, men han skulle studera den saken när han hade skrivit sin bok.)

Han log vänligt mot henne, och hon log och neg vackert för honom, och när han satte sig ner vid sitt skrivbord så märkte han att han tänkte på flickan och inte på sin bok. Alla glada barn i världen kunde ju inte rubba hans åsikt att det var en ond och olycklig

värld, men denna flicka distraherade honom i hans tankar på världens eländighet.

Han försökte få henne bort ur sina tankar, men det gick inte. Han satt där tanklös och glad, det var som om ett litet enfaldigt barn hade kommit och satt sig på Jobs askhög och börjat leka med hans krukskärvor.

Så kunde han inte börja sin bok den kvällen, och den produktiva stämningen kom aldrig igen lika stark. Många andra ting hindrade honom sen från att skriva sin bok. Dock fick han bevis för riktigheten av sina teorier, ty han blev en olycklig man, men olycklig på ett av de gamla beprövade, banala sätten.

Musikens trollmakt

Jag satt på en krog och lyssnade till musiken. Vid bordet bredvid satt en vacker ung dam. Ja, kanske var hon inte så påfallande vacker enligt vedertagna begrepp, men hon såg frisk och strålande ut, snäll och sorglös och glad; glad på det rätta sättet, det som gör att man själv känner sig glad. Ofta när jag ser folk som ser

glada och belättna ut, så blir jag själv sorgen eller förargad; jag tänker: »Min muntre vän, jag kan i ditt jovialiska ansikte läsa så mycken dumhet och tarvlighet och elakhet, så att om du inte saknade antingen självkänedom eller samvete, så skulle du se mycket mindre belåten ut».

Musiken spelade vad man brukar kalla »en glad bit». Den var också mycket munter; den lät ungefär som Göteborgsvitsar i toner. Jag visste att stycket var ofantligt populärt och att det absolut hörde till allmänbildningen att känna till det. Men jag gjorde ändå inget försök att få reda på vad det hette. För om jag fick veta det, så skulle jag ju sedan, var gång jag såg titeln i tryck eller hörde den nämnas, få känna något av samma olust som när jag hörde det spelas. Men den vackra unga damen lyssnade med synbart välbehag. Och när kapellet kom till den allra värsta passagen

— den lät som ett fyllegrin, satt för orkester
— då glittrade i hennes ögon och lekte på
hennes läppar ett betagande leende, muntert
och graciöst och på samma gång varmt och
vänligt, ett leende som kom mig att tänka på
någon menuett av någon klassisk mästare.
Då försjönk jag i djupa funderingar.

Bönhörelsen

Det var en gång en ung diktare, som just lade ifrån sig ett fullskrivet papper, det sista bladet i den stora tankedikt som han hade arbetat på så länge, med sådan hänförelse och med sådan självförgätenhet. Han hade på ett obeskrivligt skönt sätt predikat ädla och upphöjda läror, han hade målat härliga tavlor av det lyck-

liga tillstånd som skulle komma att råda på jorden om mänskorna bara kunde bestämma sig för att efterleva dessa läror, vilket inte bara var nyttigt utan också lätt och behagligt. Och han hade med bitande, men dock inte hjärtlös, kvickhet tecknat satiriska bilder av mänskorna och deras förhållanden, sådana de nu var — — nu, innan de hade börjat leva efter hans läror.

Han gick fram till fönstret, drog undan gardinen och lät månljuset strömma in. Hans sinne var fyllt av de ädla tankar och osjälviska förhoppningar som han hade tolkat i sin dikt, men han var ändå inte alldeles fri från personlig ärelystnad, och därför tänkte han: »O Apollon, solens gud och skaldernas, du som säkert längtar efter att få låta din sol lysa över en värld så skön som den jag har skildrat i min dikt, skänk denna dikt en oförgängelig tjuskraft! När den nya guldålder kommer, som jag så skönt har siat

om, må då mänskorna alltid minnas min dikt som förbättrade dem genom att gissla deras fel och som livade dem till hopp och strävan genom att sia om bättre tider.»

Medan han talade så, betraktade Månen honom med sin outgrundliga min, och han tyckte att hon sade: »Det är inte bara min broder Apollon som är diktarnas gud. Jag själv är den som ger diktargåvan åt alla dem vilkas dikt tolkar fåfäng längtan och drömmar som aldrig kan bli verklighet. Och jag ska uppfylla din bön så långt det är möjligt. Evigt består inget mänskoverk, men så länge ditt språk lever, ska också din dikt läsas, fast inte av många. Så länge ditt folk lever ska man läsa din satir över din samtids ondska och dårskap, och säga: 'Ack, vad det passar väl in också på vår tid! Hur modern, hur rent dagsaktuell är inte, trots seklers damm, denna geniala gamla satir!' Och man ska läsa dina drömmar om en framtida guld-

ålder och säga sig: 'Hur mycket starkare verkar inte detta i vår tid än när det skrevs! Motsatsen mellan verkligheten och den guldålder han drömde om, är ju i vår av obeskrivligt elände och ångest fyllda tid så oändligt mycket skarpare än på hans tid — hans tid, som för oss nutidsmän skor trots allt ju närmast verkar som en för evigt flydd guldålder.'»

Så talte Månen och försvann sen bakom ett moln. En vindfläkt blåste in och ljuset på diktarens skrivpulpet släcktes, efterlämnande ett lätt men ändå envist talgos.

Kamrerens nyårs- afton

När tyskarna belägrade Paris 1870—71, blev det som bekant livsmedelsbrist i staden, och man åt både hundar, katter och kloakråttor. Det berättas om en man som med sorg i hjärtat hade ätit upp sin högt älskade hund och sedan vemodigt tittade på de väl avskrapade benen på stekfatet och sade för sig

själv: »Om nu Moppe (jag vet inte vad Moppe heter på franska) hade levat, tänk vad han skulle blivit förtjust över de här benen!» Och så kände han en ivrig längtan efter att se hundens glädje, och samvetskval över att han hade ätit upp sin trogne vän. Denna rörande historia har ingenting direkt att skaffa med Kamrerens nyårsafton, men »den giver Forkundskaber, og de er nyttige». Kamreren var inte heller kamrer, fast han önskade att han hade varit det: han var något slags underordnad skrivare i något blygsamt kommunalt ämbetsverk eller något dylikt. Men han skulle tillbringa nyårsaftonen ensam, eftersom han inte hade någon som han kunde besöka, och eftersom han inte heller ville gå på krog, så ämnade han fira aftonen ungefär som kamreren i berättelserna brukade. Han hade emellertid av flera anledningar inga pengar till inköp av de traditionsenliga tillbehören, och därför beslöt han att

sälja några av sina böcker, som rymdes i en bokhylla gjord av sockerlådor, och vilkas antal icke var särdeles stort. Han valde bland annat Andersens sagor, inte för att de hörde till de böcker som han minst skulle sakna, utan för att han under en period av tillfälligt minskad penningförlägenhet hade låtit binda dem i rätt fina band. Hos Prosan — det var på den tiden Prosan, som var en antikvariatsbokhandlare i Lund, ännu verkade — fick han verkligen sälja dem till ovanligt bra pris. Så köpte han vad han behövde för att med hjälp av sitt fotogenkök expediera några av recepten i »Kokbok för den opraktiske ungkarlen». Dessutom köpte han något litet Munklikör. Till kamerens julafton hörde ju enligt skrifterna toddy, men han tyckte inte om toddy. Munklikör var han inte heller särdeles förtjust i, men han tyckte att den smakte av granbarr, avkok på julgranskvistars barr.

När han gick hem efter en enslig kvälls- promenad på tomma gator, stal han en kvist från stadens julgran på Stortorget, och hem- kommen ritade han en julgran på papp och klistrade fast kvisten i toppen. Han hade läst om att vissa konstnärer, som var mo- derna för en tid sen, brukade tillverka tavlor på liknande sätt. Så åt han sin mat, och sen satt han och rökte och solosöp sin likör och funderade så smått.

Men det blev inga riktiga nyårstankar; han kände sig varken gladare eller ädlare av dem.

Hans liv var både i inre och yttre avseende grått och smått och vardagligt: han kunde inte finna att han hade några svårare synder och laster som han borde avhålla sig från under det nya året, och när han försökte göra ädla föresatser, så kunde han inte finna något att föresätta sig. Han dög inte till något annat än att vara plikttrogen i sitt

enkla rutinarbete, vara lojal mot överordnade och kamrater och vänlig, tillmötesgående och tjänstvillig mot alla medmänkor, och att ge en halv skärv till behjärtansvärda ändamål, om någon kom och bad honom. När han tänkte tillbaka på det gångna årets dagar, så var det ungefär som att rota bland smutskläderna i tvättpåsen: det kunde inte undvikas att de blev smutsiga när man använde dem, och det var ingenting att skämmas för. Och när han tänkte framåt mot det nya årets dagar, var det som att vänta att få samma plagg tillbaka från tvättinrättningen: han litade på att de skulle vara rena, fast med en tråkig lukt av kemiska tvättmedel, men han visste också att de skulle vara slitnare än förut.

I stället beslöt han att sätta sig och läsa någonting. Men när han skulle välja bok, fick han en stark längtan efter just någon av dem som han hade sålt. Till sist fick han

också samvetskval för att han utan att vara direkt tvungen till det, hade skilts från dessa böcker, som han tyckte om; han kände sig ungefär som den där parisaren som åt upp sin hund.

Han bläddrade i sina andra böcker, men ingen av dem var så rolig som de sålda böckerna skulle ha varit just denna kväll. För att fördriva tiden gick han ut och vandrade ensam på gatorna. Han kom till Prosans antikvariska bokhandel, där han hade sålt böckerna, och i ljuset från lyktan på hörnet tyckte han sig se att de låg utlagda i fönstret. Han tände en tändsticka och lyste.

»Jo, minsann, där ligger Andersen, och själv står jag ju och bär mig åt ungefär som Flickan med tändstickorna. Det är ju löjligt; ja, jag känner på mig att jag är lite löjlig, men sånt ska man försöka att inte visa. Gör man det, så skänker man visserligen sina medmänskor några skratt, men det är inte

skratt av den sorten som gör dem gott och förlänger livet. Det är nog klokare att jag går hem och drar på mig Pebersvendens Nathue.»

Så gick han, men efter honom kom en man på hemväg från en bjudning, där han framgångsrikt hade kurtiserat en skön dam.

»Det är väl böcker med pikanta bilder han står och tittar efter», tänkte han och fick en halvt cynisk, halvt vemodig och medlidsam känsla vid tanken på den halvgamle enstöringen som säkerligen inte hade någon kvinnas kärlek eller ens vänskap att förljuva sin ensamhet med, och som stod där framför den hindrande fönsterrutan och hade Tantalusbegär efter ruttna äpplen och dyigt vatten. »Jag hoppas för hans egen skull att han inte slår sönder rutan och stjälar böckerna», tänkte han. »Fast, om han gjorde det, så blev det förstås en skojig rättegång med raljerande referat i tidningarna.»

Sparsamhetens

vådor

Det var en gång en ung man som var biträde i en speceriaffär och som var mycket skötsam och duktig och dessutom mycket sparsam. När han gick till en barberare, så lät han klippa håret så tätt som möjligt, för då skulle det ju dröja så mycket längre innan han nästa gång behövde ge ut pengar på klippning.

Han kom ihåg berättelsen om den sköne prins Absalom som bara klippte sig en gång om året, fast han hade så god hårväxt, och han kände sig lite avundsjuk. Så gick han alltså en tid och såg ut i huvudet som en nyfödd igelkott som ännu inte har fått några taggar. Sen hade han en tid en kort pannlugg, och när den blev för lång, så benade han håret, och när det blev för långt på det sättet också, så kammade han upp det, och så hade han det så tills hatten knappt gick på honom. Först då lät han klippa sig.

På det sättet sparade han ju något litet, men hans principal, som själv var skallig och avskydde all flärd, sade: »Ja, skötsam och duktig är han ju, men jag kan ändå inte tåla honom. Han är så kokett. Han ändrar frisyra var månad.» Därför var principalen alltid vresig mot honom, och till sist gav han honom avsked. Detta grep den unge mannen så djupt att hans hår hastigt började

gråna, och då trodde folk att han förde ett utsvävande leverne och att det var därför han hade fått avsked, och så blev det svårt för honom att få en ny plats, och när han till sist fick en, så var den mycket dålig, så att han inte kunde tänka på att gifta sig med sin fästmö, som hade blivit kär i honom delvis för hans vackra hårs skull, en gång när det var lagom långt. Och så började han dricka och lades i en förtidig grav.

Hans fästmö, en ädel kvinna, lever ännu och gömmer som relikerna flera lockar av hans hår, korta, medellånga och långa. Hon sysslade på den tiden då sådant var modernt — det är rätt länge sen — med att göra klockkedjor och broscher av hår, men nu kokar hon karameller. Hon förtjänar rätt bra på det, men lycklig är hon inte.

En gång när hon skulle lösa korsord gick hon till biblioteket för att slå upp ett konstigt ord i Nordisk Familjebok och då råkade

hon läsa om Damokles-svärdet, som hängde i ett hårstrå över huvudet på en man. Och sen brukade hon säga: »Det är visst inte sant att min fästman söp ihjäl sig. Han blev dödad av ett Damokles-svärd som hängde i ett hårstrå som brast.»

Frimärkssamlarens frieri

Det var en gång en man som hade två lidelser. Den ena gällde frimärken, och den lidelsen hade skänkt honom det mesta av den lilla glädje han hade haft här i världen.

Frimärkssamlandet var för honom både vetenskap och poesi, det gav en smula tillfredsställelse åt både den bit av rationalist

och den bit av sentimental romantiker som fanns hos honom. Det stillade i någon liten mån hans längtan efter något fullkomligt i denna ofullkomligheternas värld, efter ett i sig slutet och fulländat helt, som ändå kunde utvecklas i det oändliga, en kedja där ingen länk fattades men där nya länkar beständigt kunde fogas till. Ty för en frimärkssamlare låg det ju dock inom det tänkbaras gränser att skaffa sig alla frimärken som överhuvud taget hade utgivits, och samlingen kunde ju sedan ökas alltjämt utan att man någonsin kom till den punkt där utvecklingen måste avstanna. Ty han kände sig säker på att det i alla tider skulle komma att finnas frimärken, och om det var någonting som med vemod kom honom att tänka på den stund, då, som han uttryckte sig, »Döden skulle sända honom ett expressbrev», så var det tanken på alla de frimärken som skulle ges ut sen han var död och som han aldrig skulle få se.

Världshändelserna betraktade han i rätt hög grad ur sin samlarsynpunkt. När någon monark dog, så tänkte han strax på de nya frimärken som hans efterträdare skulle ge ut, och han gladde sig åt dem liksom folk förr i världen gladde sig vid tanken på de kröningsmedaljer som en furste delade ut vid sin kröning. Världskrigets fador upprörde honom djupt, men när han tänkte på alla de många krigsfrimärkena, och alla märken från de stater som hade uppstått efter kriget, så var han benägen att medge att det inte finns något ont som inte har något gott med sig. När han fick märken som getts ut för att fira minnet av någon stor mans död, så tog han visserligen reda på det viktigaste om den store mannen, men egentligen betraktade han honom huvudsakligen som lämplig modell åt den frimärkstecknande konstnären. Han ansåg, fast kanske omedvetet, att den store mannen levat och verkat och lidit egent-

ligen för att ge anledning till ett nytt märke. Ibland tänkte han på ett verspar ur Homeros (som han hade läst i det förträffliga Barnbiblioteket Sagas bok om Trojanska kriget):

»Så hava män förgåtts och härar stupat i
slaktning
för att ett minne därom skulle leva till kom-
mande tider.»

Och samlandet gav också näring åt hans inbillning. När han läste fantastiska romaner om resor till Månen eller planeterna, så drömde han om postförbindelser (»Tänk dig en *billet doux* från Venus eller ett affärsbrev från Mercurius!»), men försöken att korrespondera med Mars genom ljus- eller radiosignaler tilltalade honom inte. (Han ogillade också absolut folk som använde telegraf och telefon i sådana fall, där det kunde gå någorlunda lika bra att skriva brev.) Och när han tänkte på att det på Mars eller Venus kanske

fanns post och frimärken, och på att han inte ägde på långt när alla jordens märken, så kände han sig ungefär som Alexander den Store, som sörjde över att han inte ens hade erövrat jorden när han hörde att det fanns världar utanför jorden. Han läste gärna reseskildringar, och när det talades om någon intressant eller trevlig utländsk ort så tänkte han ibland: »Aha, den ortens poststämpel har jag på ett frimärke.» Och så kunde han sitta och fantisera om vem som hade skickat av brevet som märket hade suttit på, och vad det kunde ha stått i brevet och vad mottagaren tänkte när han läste det, och mera sådant.

Jag hälsade på honom ibland och han pratade med mig om sitt samlande, och jag hörde snällt på, fast jag inte begrep mycket och inte heller var intresserad; för jag tror att många människor finner glädje i att tala om sina huvudintressen även till personer som

de vet inte begriper mycket och inte har något av rätta entusiasmen. Ofta talade han om ett vanligt svenskt femtonöresmärke som var ett stort unicum på grund av feltryck och baktryck och oregelbunden tandning och annat som jag inte förstod mig på. Förresten var han fullt medveten om att hans samlariver gränsade till det löjligen, och han talade om det med den stillsamma självironi som somliga människor visar när de talar om en liten dårskap som är dem kärare än en hel del av världens klokhet. »Ser du, för sådana människor som jag är det så nyttigt att ha en liten oskadlig dårskap; det räddar oss från dårskaper som kanske är mer storstilade men också skadligare, för oss själva och andra».

Men han hade som sagt också en annan lidelse, och den vållade honom djup sorg. Den gällde en kvinna. Han älskade henne varmt och troget, men »han sagde det ikke

til hende, og det maa man, naar det skal blive til noget». »Min varma kärlek är en obeställbar försändelse», sade han själv när han talade med mig om saken. Det gjorde han då och då, men han gav alltid sin älskade allehanda litterära och poetiska namn, och det enda jag i sak fick veta om henne var att hon bodde »vid ett avlägset litet brevuppsamlingsställe». Oftast hade hans poetiska bildspråk en om man så får säga postal färgning. »Jag kan aldrig tolka de känslor jag hyser för min Beatrice» sade han, »mitt hjärta är som posthornet i Münchhausenhistorien, posthornet där tonerna frös fast.» Ibland fantiserade han långa noveller i något slags känslösamt Dickens-maner. Hon bodde i en liten idyllisk murgrönsklädd stuga med valmtak av halm, och han var postiljon och väckte henne var morgon med en munter revelj på sitt posthorn, och var gång han lämnade henne ett brev, undrade han svartsjukt om det var ett

kärleksbrev. Ibland for hon som nygift i postdiligensen till sitt nya hem, och då blåste han i sin förtvivlan så häftigt att han fick blodstörtning och dog; ibland räddade han henne från landsvägsrövare, »highwaymen», och hämtade vatten i sitt horn för att väcka henne ur hennes svimning; ibland blev han sårad av rövarena och använde sina sista krafter till att som riddaren Roland blåsa i hornet för att tillkalla hjälp.

Men hur det nu var så beslöt han sig i alla fall till sist för att fara till det avlägsna brevuppsamlingsstället och fria.

Jag kom upp till honom i ett ärende strax innan han skulle gå till tåget. Han hade just fått sin tidning och skulle flyktigt ögna igenom den. Men knappt hade han hunnit till sidan 2 förrän hans ansikte fick ett fullständigt förstenat uttryck. Han klippte tyst ut en förlovningsannons ur tidningen och stoppade i sin plånbok.

»Vad var det i tidningen som grep dig så djupt?» frågade jag.

Han svarade inte. Han gick av och an en stund, och sen fick hans ansikte ett uttryck av mild resignation och han sade: »Jag får ju skriva och gratulera henne till förlovningen.»

Så skrev han ett kort brev och stoppade det i ett kuvert, och sen gick han till sin hemligaste lönnlåda och tog fram det unika femtonöresfrimärket och satte det på kuvertet.

»Är Beatrice också intresserad av frimärken?» frågade jag.

»Nej, det är hon inte. Mitt brev kanske hon kommer att gömma bland andra fadda och likgiltiga gratulationsbrev, men kuvertet med det absolut unika frimärket kastar hon säkert i papperskorgen.»

Bläckfiskens skrivklåda

Bläckfiskens hade helt plötsligt — kanske genom någon sorts fiskarnas Oxfordomvändelse, ty varför skulle inte fiskar kunna vara mottagliga för sådant; man vet ju att de lyssnade andäktigt när S:t Franciscus (eller kanske det var Broder Leo) predikade för dem — gripits av avsmak för sin skändliga utsugarverksamhet och

tröttnat på att använda sitt erkänt utmärkta bläck till dimbildning kring sin vanhederliga hantering. (Han visste inte att många människor använder bläck, och trycksvärta, som ju är ett slags bläck, till precis samma sorts dimbildning kring ännu mera vanhederliga förehavanden.) Han fick då den idén att han, eftersom han ju ändå var ett slags ambulerande bläckhorn, skulle ta och lära sig skriva. Han trodde att om han sam i diverse krumelurer och lät sina fångar mar orma och åla sig under det de sprutade ut sitt bläck, så skulle han kunna få bläckstrimmorna att forma sig till bokstäver. Han berättade sin plan för alla de andra havsens kreatur, och den väckte allmän hänförelse. Sjöborrarna, som ända sedan skapelsen fåfängt hade grubblat över varför de skulle vara klotrunda, insåg nu plötsligt att det var för att de skulle kunna tjänstgöra som punkter och kolon och halva

semikolon i bläckfiskens alfabet. De blev så förtjusta att de började rulla runt kring sin medelpunkt; svärdfiskarna kom att tänka på att de kunde använda dem som billardbollar; deras egna svärd kunde ju bli utmärkta billardqueu'er, och andra fiskar fann att man kunde använda sjöborrarna som golf- eller tennisbollar om man vispade till dem med stjärten i stället för med klubbor och rackets. Spickesillen, surströmmingen, och den för sal. Darwins teorier så ovärderliga lancettfischen, lovade att ställa sig rätt upp och ner och böja stjärten till vänster, dy-medelst förvandlande sig till utmärkta kommata och citationstecken. Och ålarna lovade att tjänstgöra som parenteser; de måste ju då visserligen böja både stjärten och halsen, men de är ju så smidiga; några lovade till och med att bli åttor. Den avlånga horn-gäddan erbjöd sig att bli tankstreck, dock utan skyldighet att alstra tankar, vilket hon

ansåg skulle skada hennes ämnesomsättning. De små sjöhästarna ansågs kunna duga till frågetecken, men när man erbjöd dem det, så begrep det inte vad saken gällde, utan satte upp så oförstående miner att de verkligen såg ut som »levande frågetecken.» Sjöstjärnan fick anbud att bli asterisk, och det tilltalade henne så mycket att hon började exequera den gymnastiska rörelse som människor kallar att »hjula». Det gick utmärkt, och hon blev så glad att hon började tindra, och då såg det nästan lika stilt ut som en fyrverkeripjäs av den sort som visst kallas »Romerskt hjul».

Bläckfisken tänkte börja mycket blygsamt med att skriva efter förskrift, och till första förskrift valde han namnbrädet på ett av alla tiders mest berömda vrak, Skeppet Albertina. (»Albertina, med kulor och med krut, pumpa läns.») Men när han började sina skrivövningar, visade det sig att hans kru-

melurer inte kunde betraktas som något som helst slags skrivtecken, inte ens stenogram, skrivna av en berusad stenograf. Och då byttes entusiasmen för hans storstilade idé strax i hånet över ett sensationellt fiasco. All havsens fänad började samfällt begabba bläckfisken; den greps av fullständig stimpsykos (vilket motsvarar masspsykos hos mänskorna). Till och med eremitkräftan blev smittad av den, fast hon visade det inte. Ty även en asocial enstöring kan gripas av masspsykos; han blir då inte en del av en hysterisk massa; han blir själv en massa, fast denna massa bor i en enda kropp.

Älarna vred sig av så våldsamt skratt, så att de slog knut på sig själva. Men värre var den vidriga skvabbsoen som, brett grinnande, med sin perfida skvallerkäringsröst flabbade fram sitt diskussionsinlägg: »Nej, skriva Skeppet Albertinas namn, det kan du säkert inte, men om vraket stode över

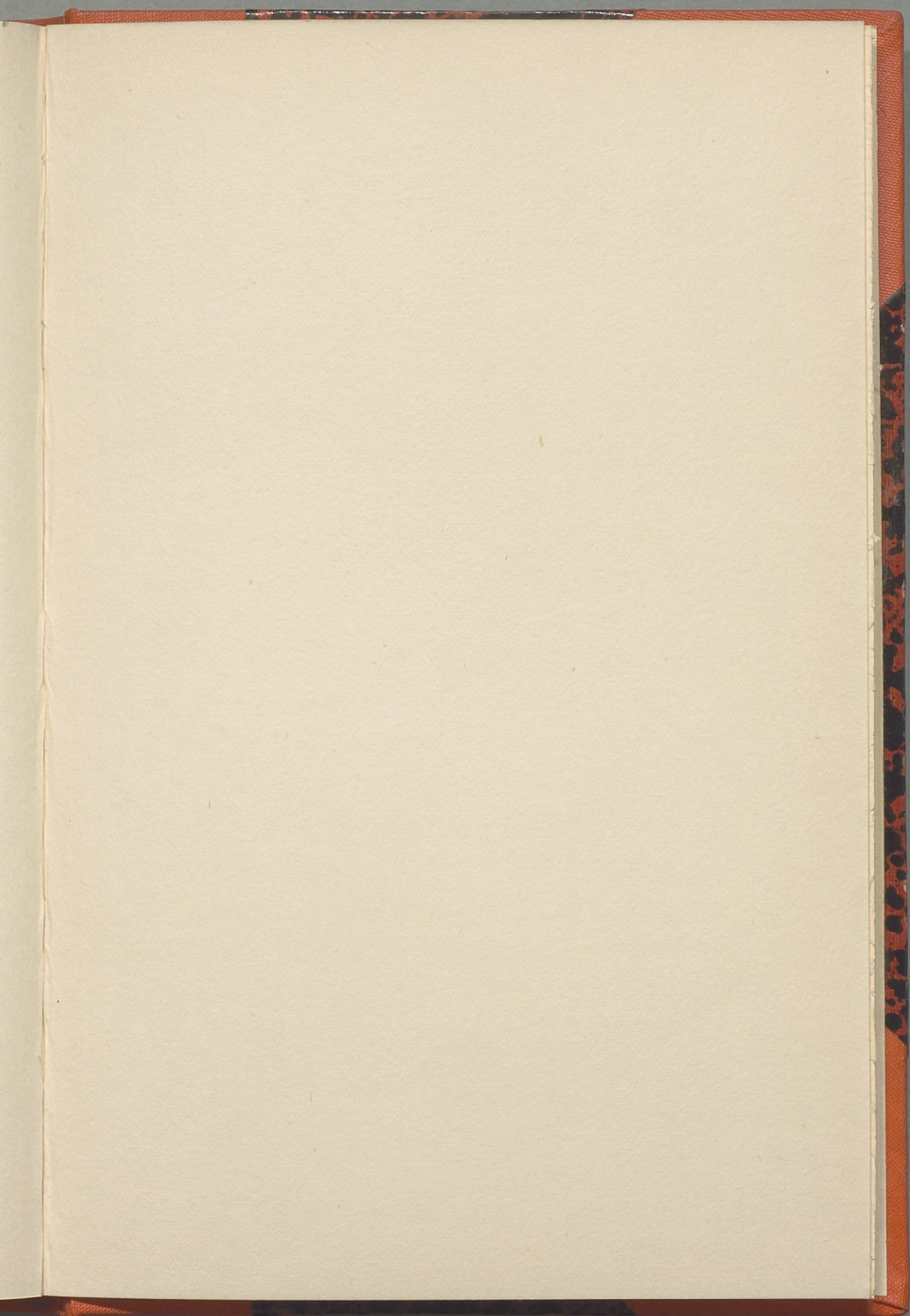
vatten, och du lade dig på däckets och sög opp vattnet ur skrovet med fyra av dina armar, och sprutade det över relingen med de fyra andra, så skulle du kanske kunna pumpa henne läns («Albertina ... pumpa läns! Ha-ha-hi!») Till och med den värdigt flegmatiske valfiskens dök djupt ner för att njuta av bläckfiskens fiasco och han skrattade, med käftarna i 150 graders vinkel, så våldsam att han, till stort förfång för den idoge valfiskaren, svettades bort flere skeppund späck. »Så skojigt har jag inte haft sen den där Jona kravlade kring i buken på mig och försökte hitta ut.» ... Och om en valfisk gapskrattar åt en, då har man väl gjort sig så löjlig som tänkas kan.

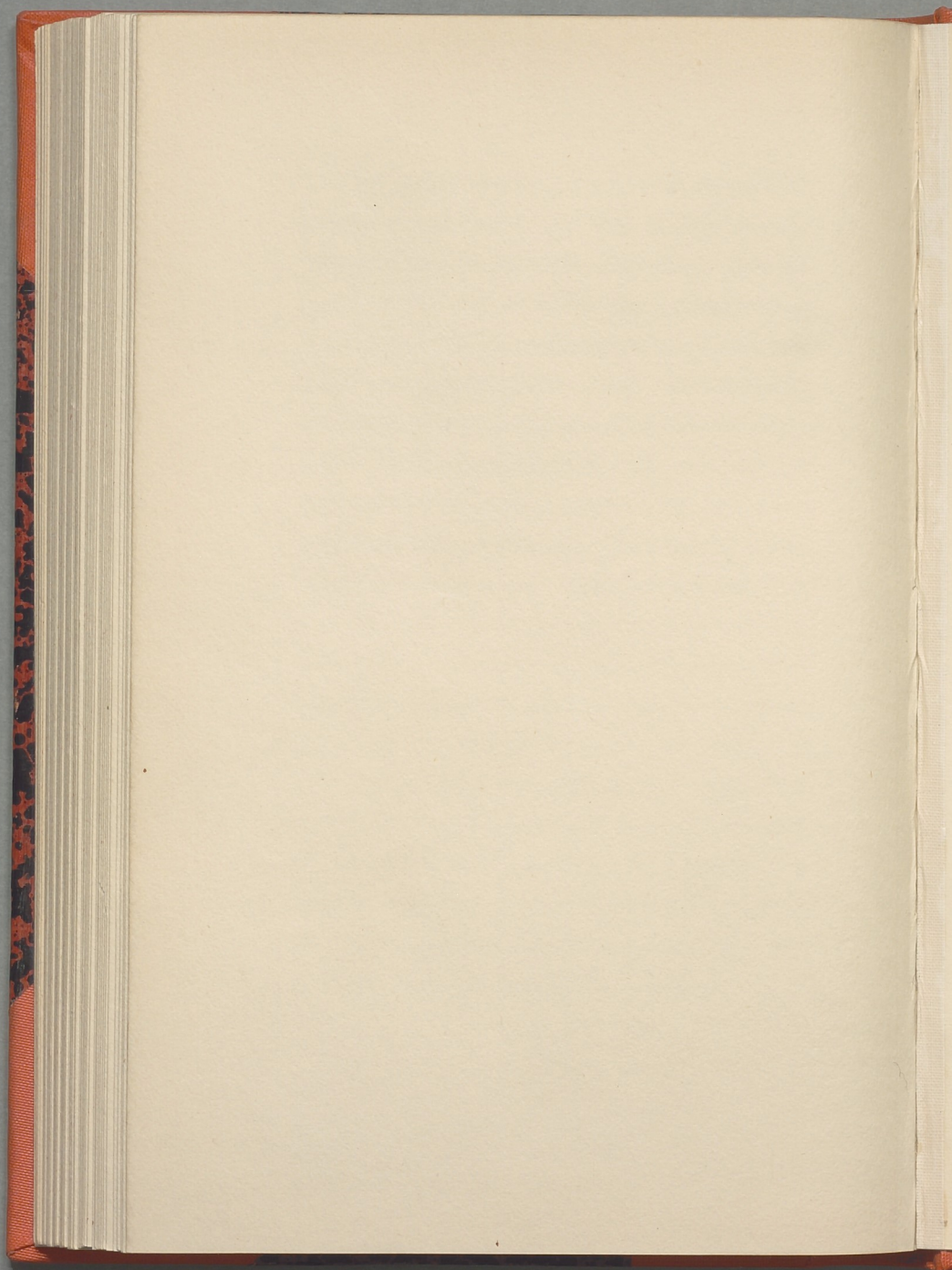
Den stackars bläckfiskens kände sig också fullständigt tillintetgjord. Halvt utan att veta till sig lät han sig drivas kring, och en påpasslig storm kastade honom högt upp på en badstrand. Stranden bestod av den allra

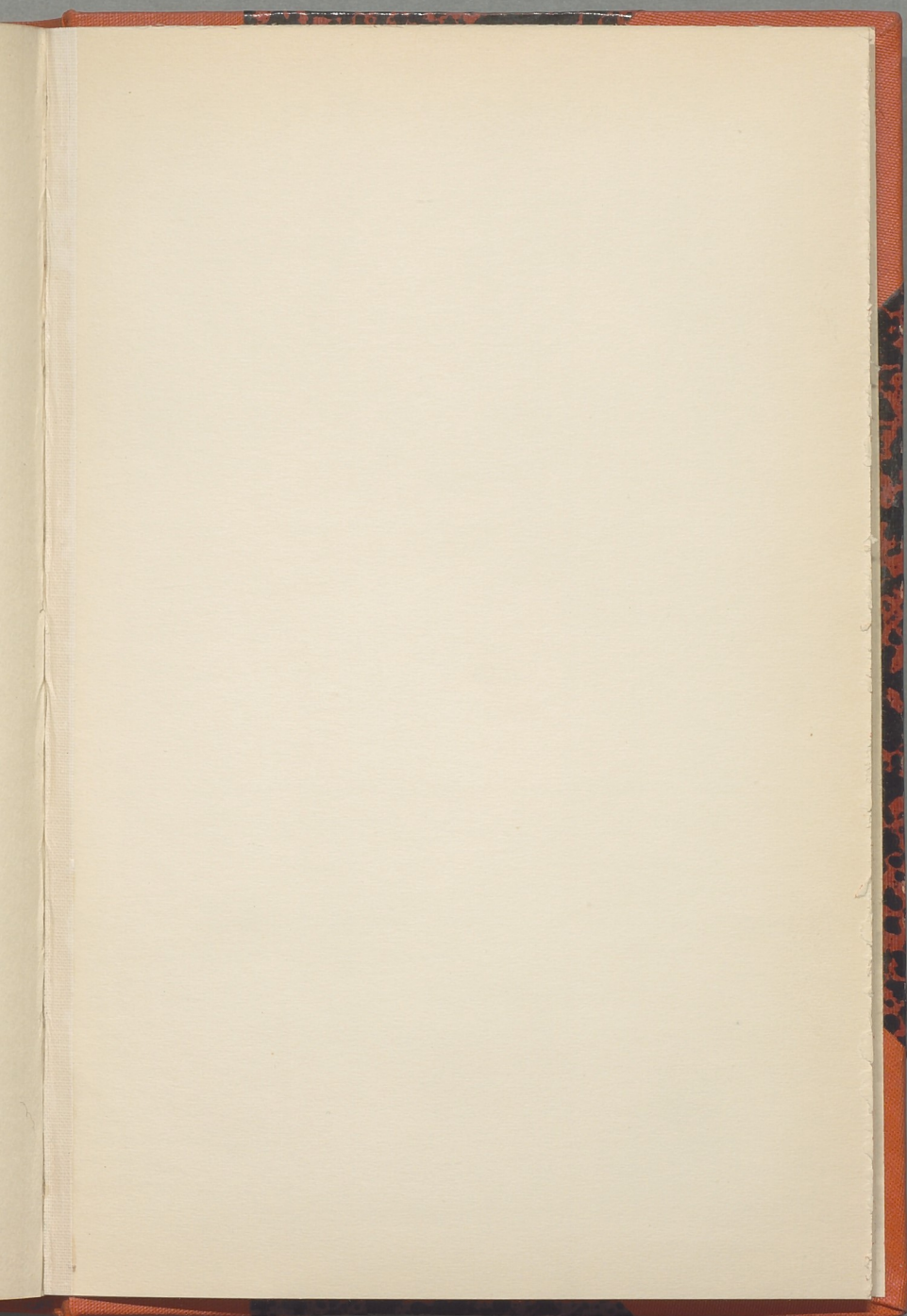
finaste sand, sådan som förr användes till skrivsand, och där låg den beklagansvärde bläckfisken och kände sig som en stor, mångflikig bläckplump. Då såg han högt uppe i luften en flygare, som i rökskrift, eller »skywriting», eller vad det nu kallas, skrev en reklam om ett medel mot bläckfläckar på strandpyjamas.

Och det var ju just någon sorts skrift av det slaget som bläckfisken hade velat åstadkomma fast han inte kunde. Och när han nu såg en annan varelse lekande och lätt utföra just det enda som han själv hade trott sig kunna göra för att sona sin dålighet och motivera sin fortsatta tillvaro, så greps han av en outhärdlig känsla av sin egen fullständiga överflödighet och brist på existensberättigande, och han kröp ner i sanden och försvann och var borta och blev till ingenting ... som när en droppe utspillt bläck försvinner i en dosa med skrivsand.

Men bläckfläcksuttagningsmedlet var absolut odugligt, det bara frätte hål på tyget, och det visste både tillverkaren och flygaren mycket väl . . . så att reklamen för det var rent bedrägeri utan några förmildrande omständigheter. Hade bläckfisken vetat om detta, så hade kanske hans mindrevärdeskänslor inte alldeles knäckt honom. Men det visste han nu inte, och därför så gick det som det gick, och så var det inte mer med den saken.

Av Sigfrid Lindström har förut utkommit på
Hugo Gebers Förlag:

DE BESEGRADE

»utan ringaste fråga en äkta och ursprunglig poetisk begåvning.»
Fredrik Böök i Sv. Dagbl.

»Lindström har upplevat sina vers och inte bara skrivit dem, sådant
tar man inte miste på. — Det är en andlig fysionomi bakom.»
Bo Bergman i Dagens Nyheter.

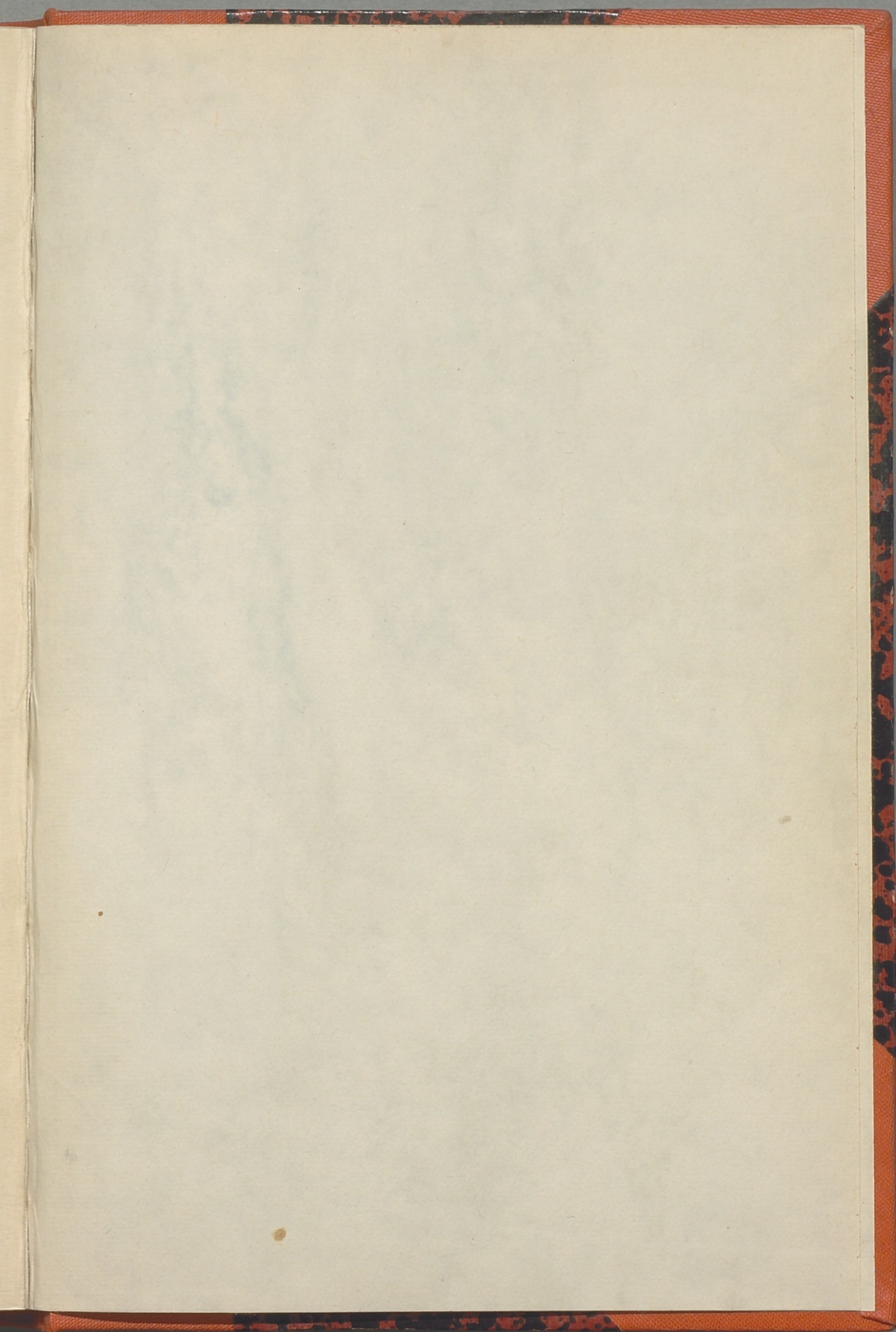
LEKSAKSBALLONGER

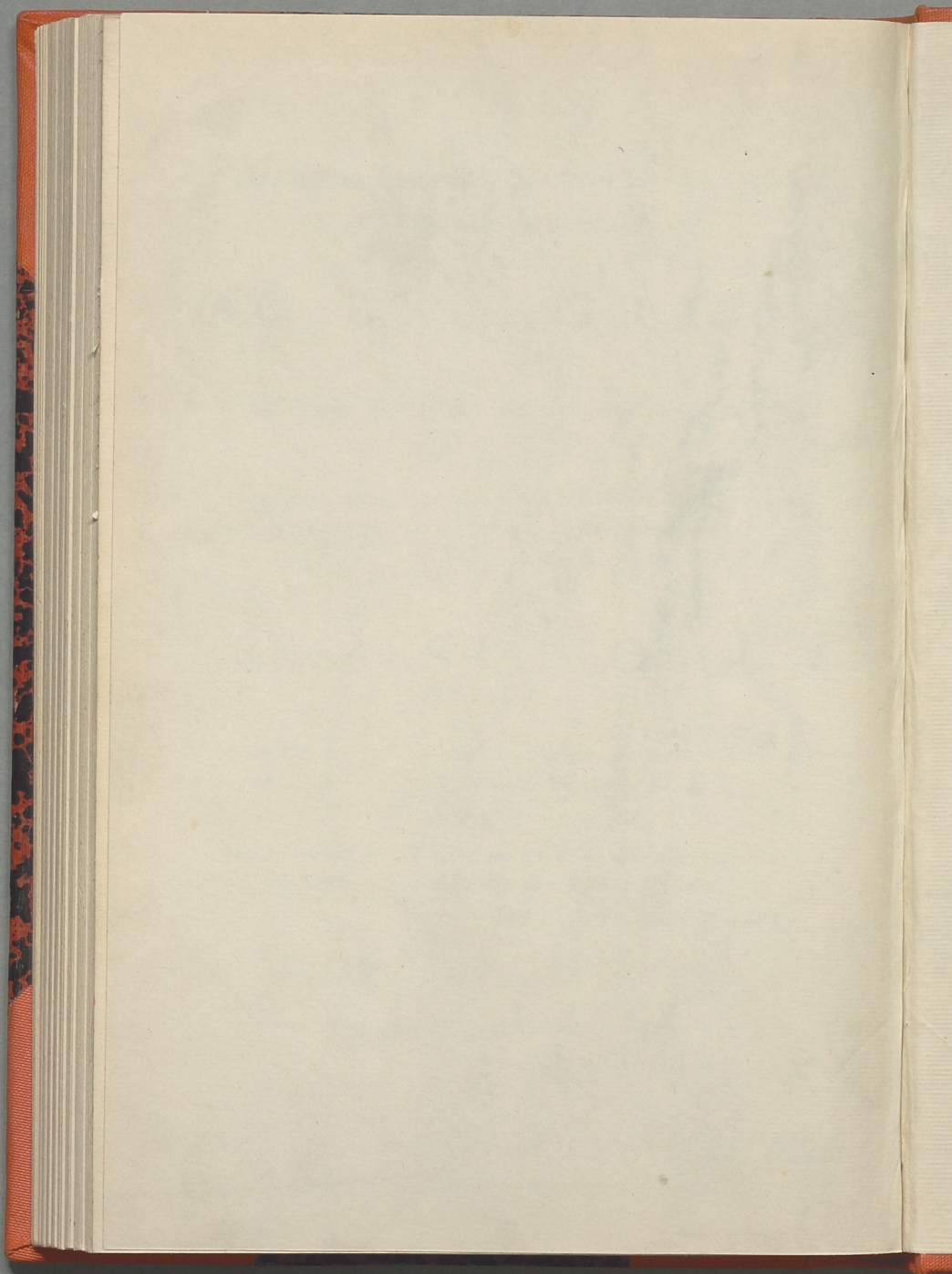
»Den bok som han nu efter långt betänkande har samlat är något
av ett mästerverk.»
Olle Holmberg i Dagens Nyheter.

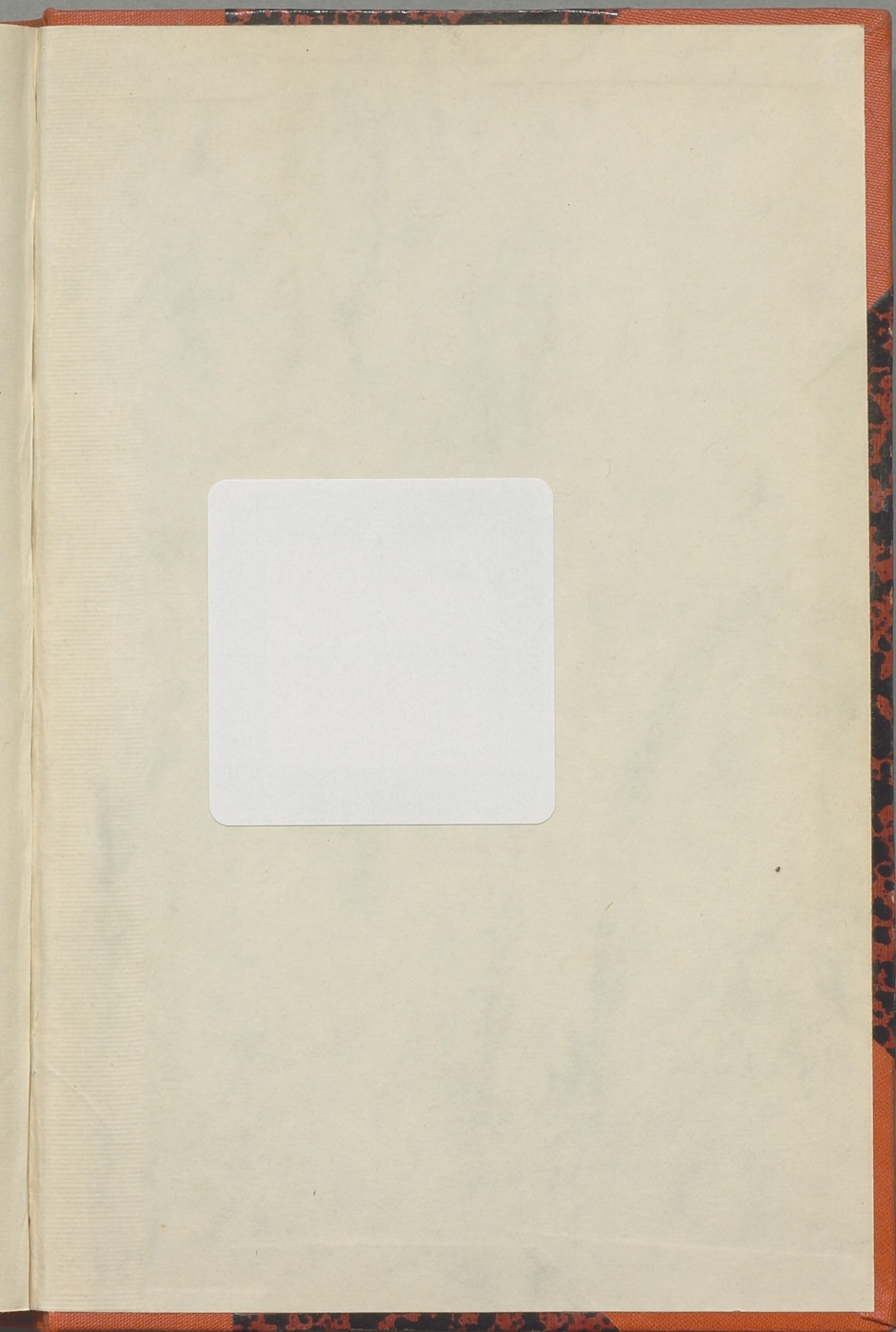
»Inom modern svensk skönlitteratur är Leksaksballonger en av de
sannaste och kvickaste, vackraste och mest djupsinniga böckerna.»
Knut Hagberg i Nya Dagl. Alleh.

UPPSALA 1939. ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-A.-B. 39536

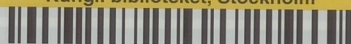
Pris kr. 4:75

Kungl. biblioteket, Stockholm

50001

000 460 700